

Groeten uit Harmony

Henriette van Dunné

*Elk levend wezen heeft iemand lief
en elk mens degene die hem het naast is.
Alles wat leeft sluit zich aan bij zijn soortgenoten;
ook de mens voegt zich bij een ander.*

Wijsheid van Jezus Sirach 13 vers 15 en 16

Het gladde kunststof bandje van het horloge en de platte wijzerplaat zijn bedrukt met kleurige kerkjes. Een typisch goedmakertje, dit nieuwste model van swatch, op het laatste moment op een vliegveld gekocht. De goudkleurige gotisch uitgevoerde wijzers staan op tien over twee. Het bandje zit strak, er is nog net een gaatje over, de omringende huid is zo licht dat het blauw van de aderen er doorheen schijnt. Lange dunne vingers met glanzend gelakte nagels slaan de pagina's van de krant om. Aan de rechter ringvinger prijkt naast de smalle trouwring een witgouden ring met twee kleine groene steentjes en een robijn. De linkerhand is kaal op een smal litteken dwars over de duim na. De mouwen van het roze rode lamswollen vest steken er wat vaal bij af.

Met haar ellebogen op tafel kijkt Mies nog even het NRC van gisteren door. Haar NewMan spijkerbroek spant om haar billen, de knoop snijdt diep in haar buik. Even houdt even haar adem in en laat de lucht met een sissend geluid ontsnappen. Haast stiekem knoopt ze met een hand haar broek los. Spijkerbroeken zitten altijd te strak als ze net gewassen zijn. De krantenkaternen liggen netjes gevouwen op een stapeltje midden op tafel. Typisch Joris, schiet het door haar heen terwijl ze met haar nagel de messcherpe vouw plat duwt. Plichtmatig laat ze haar ogen langs de kolommen glijden. De familieberichten op pagina drieëntwintig trekken haar aandacht. 'Geboren ... geboren ... met grote vreugde ... heden getrouwd ... nee geen bekenden dit keer' ze laat de krant voor wat hij is.

Ze loopt naar de keuken. Haar vriendin Anke kan elk moment aanbellen voor een snelle kop thee; om drie uur moeten ze alweer richting school vertrekken. Joost, haar oudste van acht, voelt zich al groot genoeg om zelf naar huis te komen. Vaak spreekt hij af bij een vriendje; hij moet zich dan wel even bij haar melden. Berend haalt ze altijd zelf op. Het moment dat zijn vierjarige ogen oplichten, omdat hij haar bij het hek ziet staan, vervult haar met gelukzaligheid. Een gevoel dat ze nog niet kan missen.

De fluitketel staat op het vuur, glimt vol vette spetters van gisteravonds biefstukken. Een mufte, zurige geur verspreidt zich door de keuken, zodra ze de afwasmachine opentrekt. Nog vochtige bekers staan te dampen op een rij, een bont gezelschap, overal ontbreekt wel iets aan, een oor eraf of een scherfje van de bovenrand; liefdevol gekoesterd in de loop van hun huwelijksjaren. Binnen, op het lage witte tafeltje (zo'n lekker onpraktische kleur met kleine kinderen volgens Joris) staan bij hoge uitzondering de Wedgwood kopjes en schotels klaar, het melkkannetje gevuld, de suikerpot naast een schaaltje met verse stroopwafels van de markt. Vanmiddag had ze er zin in om zich met mooie spullen te omringen. Het klassieke Edmee was een het onvermijdelijke huwelijkscadeau van Mies' familie. Servies, tafelzilver en kristallen glazen.

'Maar meisje, je hebt toch wel een huwelijkslijst liggen bij Focke en Melzer' had haar oma, op haar bekende toon van beledigde onschuld, gevraagd toen hun trouwplannen ter sprake kwamen. 'Nee, Oma, we willen liever sparen voor een kustwerk.' Het einde van het liedje was natuurlijk dat de lijst er kwam. Zodat de rode Chinese bruidskast gevuld is met een twaalfdelig servies en bijpassende glazen. Die slechts uit de kast mogen komen voor de zeldzame etentjes met mensen van Joris' werk of het familiediner met kerst. Mies grinnikt als ze eraan denkt hoe ze als brugman had moeten praten om Joris überhaupt mee te krijgen naar al die huishoudelijke winkels. Over brugmannen gesproken ... ze schudt snel haar hoofd, bukt en haalt een stapel warme borden uit de machine. Ach, Joris was allang gelukkig met haar set behoorlijke pannen en in het bijzonder met haar, met DE punten gespaarde, koffiezetapparaat. Zijn studentenhuishouden bestond uit een

blikopener en een zwart geblakerde koekenpan. Groente eet je bij je ouders was het motto van de heren studenten. Je zou hem nu eens moeten horen als de jongens hun bord niet leeg willen eten. Mies stapelt de mokken op elkaar in het keukenkastje, het vergt enig beleid om alles erin te krijgen. Het potje met kindervitamines verhuist naar het aanrecht, dat vergroot de kans dat ze bij het ontbijt ingenomen zullen worden.

Anke loopt achter Mies aan richting keuken, struikelt haast over de stofzuiger in de gang.

‘Sorry, ik had hem laten staan omdat ik boven ook nog even wilde zuigen.’

‘Geeft niet, ik heb me niet bezeerd, kan ik je ergens mee helpen?’

‘Nee, joh! Ga binnen zitten en help me de stroopwafels op te eten, anders verdwijnen ze in de magen van de kids.’ Mies geeft haar vriendin een duwtje richting kamerdeur en volgt haar even later. De theepot pas precies onder de muts, haar eerste en enige afgemaakte product van de patchworkcursus. Ze ploft neer op de bank. Anke zit tegenover haar, verdwijnt haast in de leren oortjesfauteuil met haar bruine trui en donkere broek. Net een kameleon. Mies plukt een pluisje van haar vest. Ze kijkt nog eens beter naar haar vriendin, Anke ziet er anders uit lijkt het. Zwaarder geworden, of lijken haar borsten groter.

‘Thee?’ Meteen buigt ze zich naar voren om in te schenken, laat vervolgens twee zoetjes in haar kopje vallen en roert nadrukkelijk. Het lepeltje tikt tegen de rand. Anke kijkt haar vragend aan. In plaats van iets te antwoorden neemt ze een haastige slok thee en verbrandt haar tong. Met een scherpe klap belandt het kopje op tafel, het troebele vocht plonst over de rand en laat een voetbad achter. Het puntje van haar tong steekt gemeen.

‘Stom, ‘k heb mijn tong verbrandt, jij moet maar even praten. Je zei toch dat je een nieuwtje voor me had.’

Haar rug drukt zich nog wat dichter tegen de kussens op de bank aan, er prikt iets. Uit het kussen achter haar steekt het scherpe uiteinde van een donsveertje. Ze trekt het er voorzichtig uit om de stof niet te scheuren, langzaam ontvouwen de trillerige donshaartjes zich, als een bloem die open bloeit. Haar vingers spelen met het witte dons, intussen kijkt ze Anke afwachtend aan. ‘Vertel, vertel’ dringt ze aan.

‘Ik ben in verwachting van nummer vier.’ Ankes gezicht straalt opeens.

‘Wat heerlijk voor jullie, wanneer ben je uitgerekend? Hoe ver ben je?’ De woorden tuimelen ongecontroleerd uit haar mond, haar handen maaien door de lucht. ‘Jee, wat leuk, hoe ga je het allemaal doen? Blijf je werken?’

Jaloezie golft in haar omhoog en rolt over haar heen. Als teer, dat aan je plakt en je niet meer los wil laten. Anke praat verder maar Mies hoort haar niet meer, stupéfait van haar eigen reactie. Het lijkt haar of haar geheime verlangens met koeien van letters op de muur wordt geprojecteerd: ik wil ook een kind. Van Sietse. Hem geven wat nog niemand eerder gedaan heeft, een echte man van hem maken. Zijn maten roepen dat ie geen echte vent is, hij kan ‘m wel overal in hangen maar resultaten, ho.

Met stijf dichtgeknepen ogen concentreert ze zich uit alle macht op haar adem. De kamer draait om haar heen en glijdt steeds verder van haar weg. Door dieper en rustiger te ademen worden de golven vloeiender, gaan heen en weer. Anke praat nog steeds. Haar lippen, oranje-rood gestift, bewegen en vormen woorden maar het geluid bereikt de oren van haar vriendin niet. Langzaam gaan Mies’ ogen heen en weer van haar witte handen naar de felgekleurde lippen. Ze focust op de kleur, om haar heen draaien de meubels terug naar hun vaste plek.

‘Ja’ zegt ze, het klinkt erg aarzelend ‘ja, daar heb je gelijk in’. Anke kijkt haar niet begrijpend aan. ‘Is er iets, je bent zo bleek.’

‘Beetje misselijk’ mompelt Mies

‘Zeg je bent toch niet ook...’ lacht Anke.

'Nee hoor, ik heb mijn lunch overgeslagen, verder niets.' Ze lacht mee; het klinkt akelig onecht in haar oren. Haar lichaam neemt de regie over, haar benen zetten zich neer op de parketvloer en haar handen grijpen de theepot vast.

'Wil je nog een slok voor we gaan?'

In Arum is het ver na middernacht in het oude, tochtige huis. Hoewel klein uitgevallen biedt voldoende ruimte voor een persoon alleen. Van buiten ziet het er nogal verwaarloosd uit. De kozijnen bladderen verf en ook de dakgoot kan nog wel een likje gebruiken. De tuin bestaat uit wat plukken gras tussen verweerde stoeptegels. Van het dak slingert een sliert bruidssluier naar beneden op de wind. Binnen is de woonkamer op een rommelige manier aangenaam. Overal liggen stapels, nog niet gelezen zaterdag edities van diverse kranten. Een stapel Veronica gidsen naast de televisie. Diverse ansichtkaarten, met schaars geklede dames uit exotische oorden staan uitgesteld op de schoorsteenmantel. Cd's liggen op de grond te wachten op de Ikea kast die nog in elkaar gezet moet worden. De enige kachel van het huis staat halfhoog, de oranje blauwe vlammetjes flikkeren achter het formica ruitje. De kamer wordt gedomineerd door de zwartleren bank en de lage tafel ervoor, ook die ligt vol met bankafschriften, lottobriefjes en andere belangrijke papieren. Sietse zit op de bank met een warme groene plaid over zich heen, zijn lange benen rusten op de hoek van de tafel. Zijn bruine kistjes met metalen neuzen staan te dampen naast de kachel. Het is het einde van een lange werkdag. De televisie zendt zacht zijn beelden uit. Een of andere late night film. Amerikaanse rotzooi.

De stilte wordt verder doorbroken door de tikkende klok in de hoek. Er is niets wat hem naar bed roept. De slaapkamer is steenkoud, het bed leeg, de lakens klam. Een straatlantaarn werpt door de kier van de gordijnen een vlakke baan licht dwars door de kamer en over de deken. Snijdt Sietses gezicht in tweeën. Achter zijn hoofd staat de grenen kast uit het ouderlijke huis. Een erfstuk, losgekomen na de dood van zijn moeder. Als enige van de zes kinderen heeft hij nog contact met zijn vader. 'Met een half oog op de erfenis', zeggen zijn zusters die beter geboerd hebben in het leven. De kast is even onverzettelijk als pa en zoon. Sietses ogen vallen opnieuw dicht, zo ziet hij eruit uit als een jochie van vier, zo'n aandoenlijk blond knulletje, dat je wel moet knuffelen. De gevreesde grote mond zwijgt.

Mies' dagen zijn verkleefd tot een klomp, als een wespennest, waar geen ingang of uitgang in te vinden is. Slechts nerveus zoemende beestjes die af en aan vliegen. Al vier dagen is er geen sms gekomen uit Arum. In het schermpje van haar mobieltje wil maar geen envelopje gaan knippen. Het halen en brengen van de kinderen naar school, bepalen het ritme van haar dag soms onderbroken door het koffiedrinken met een andere moeder.

Niets boeit haar meer, zelfs niet het zorgvuldig voorbereiden van de komende vergadering van de kerkenraad. Sinds ze voorzitter geworden is ziet ze het als haar missie om vooral vorm te geven aan nieuw beleid. Het wordt tijd dat haar gemeente ophoudt met navelstaren en als kerk meer naar buiten treedt. We hebben de wereld toch wat te vertellen? Ook zonder zeepkistje kun je je als alternatief voor het onbeperkt consumeren van onze hedonistische maatschappij, kenbaar maken. Dat het om meer gaat dan ieder voor zich en God voor ons allen, is nog steeds haar stellige overtuiging. Zelfs haar studie psychologie in Groningen heeft Mies niet van dit laatste restje idealisme kunnen beroven. Nu moet ze nog een manier bedenken om de oudere garde in de gemeente mee te krijgen, dat is haar wel toevertrouwd. Het heikele punt blijft Sietses vader. Hoe kan ze hem mee krijgen in haar vernieuwingsdrang. Voor de zoveelste keer die dag komt haar mobiel te voorschijn. Geen nieuwe berichten. Het roze met grijze speeltje verdwijnt weer in de kontzak van haar beige corduroybroek.

In de badkamer staart de stapel wasgoed haar grijnzend aan. Ze propt de lakens in de openstaande muil van het wasmonster dat nooit genoeg heeft. Slaait het glazen deurtje met een klap dicht en drukt de knop in. Voor haar voeten ligt een stapel natte handdoeken. Een warboel van kleuren. De blauwwit geruite badlakens, zijn nog uit Groningen, van oma gekregen toen ze op kamers ging. Ze had nog nooit zulke grote zachte handdoeken bezeten. Nu hangen de rafels erbij. De slierten glijden door haar vingers. Het is alweer jaren geleden dat Madeleine en zij hun zolder deelden. Nachtelijke slemppartijen en 's ochtends met grote moeite uit bed rollen voor college. Met een snelle beweging worden de natte lappen in de droger gepropt. Opeens hangen de handen doodstil in de lucht, haar gezicht in concentratie verstard. De wijzers van de klok, boven de deur, staan op half een.

Het telefoonnummer van het reisbureau is op het kladblok naast de keukentelefoon gekrabbeld. Altijd bij de hand om plotselinge wijzigingen in het reisschema van Joris door te kunnen bellen. Ze pakt het blok op, alsof ze er haar handen aan gebrand heeft laat ze het meteen weer vallen. Er is geen beter verjaarscadeau voor mezelf te bedenken. Moeder wil vast wel op de jongens passen, anders neemt Joris maar een paar dagen vrij. Haar gezicht krijgt een hoog rode kleur, haar wangen gloeien. Ze loopt heen en weer door de keuken, trekt de afwasmachine open, haalt er een kopje uit en zet het achteloos weg op het lege aanrecht. De post bij de voordeur wordt opgeraapt en beland met een plof op de eettafel. Ze rent de trap op om het raam in de badkamer dicht te doen. De spiegel weerkaatst haar blik. Haar voeten roffelen een opwindend ritme op de trap, op weg naar de studeerkamer waar de computer staat.

Www.Jandoets.nl toetst ze in. Goedkope rondreizen door Amerika, Canada op zijn mooist, Mister Amerika regelt het voor u, schreeuwen de teksten van het scherm. Met de muis scrollt Mies naar beneden naar de prijslijsten. Daar staat het Retour Kansas City, 745 euro. Ze print de pagina uit en neemt hem mee naar beneden. Ze legt het vel op tafel voor Joris, naast de rekeningen.

Een blik op haar horloge leert dat het negen uur 's ochtends is in de States. Hopelijk is Madeleine nog thuis en niet al boodschappen aan het doen of naar de YMCA om te sporten. Nog een paar handelingen zijn nodig om het contact te herstellen met haar vroegere huisgenote uit Groningen. De telefoon gaat lang over.

'Hello'

'Maddy, met ... Mies' 'Mieieieies' Madeleines stem klinkt opgetogen. De vrolijkheid bubbelt door de lijn. 'Hoe is 't met je? Wat heerlijk je stem weer eens te horen.' Mies haalt diep adem en zegt dan 'Maddy, hou je vast, ik heb een heel wild plan.' In haar zakt piept haar mobieltje twee keer.

'Mama's werkkamer' staat er met grote hanenpoten geschilderd op het kartonnetje op de deur, een Sinterklaas surprise die de vuilniszakken overleefd heeft. Zodra je de deur open doet valt meteen de enorme ruimte op. Het licht dat door de dakkapel naar binnen stroomt, geeft een vrolijk accent aan de verder zo sober ingerichte kamer. Strakke in de loop der jaren verkleurde grenen boekenkasten, staan langs alle muren. De boeken zijn naar achter geschoven om plaats te maken voor allerlei prullaria. Vormeloze kleisels liefdevol bewaart, hartjes, sterren en rondjes van strijkkralen. Bergen schelpen, stenen, de kapotte schaal van een vogeleitje liggen gebroederlijk naast verfijnde houtsnijwerken uit Mexico en Zuid Afrika. Op de onderste planken staan atlanten en woordenboeken in diverse talen, Engels Nederlands, Frans, Italiaans, Bahasa Indonesia. Een kast is gevuld met fotoboeken en ringbanden die zo te zien uitpuilen van half begonnen en nooit afgemaakte projecten. Tegen de kast leunt een boek, op de glanzende omslag een foto van een Amish meisje met een pop zonder gezicht in haar armen. Beide hebben een wit kapje over hun haar en een lichtblauw jurkje aan.

Op de grond staat een enorme papyrusplant met zijn wortels in de natte aarde, hij heeft het duidelijk naar zijn zin en maakt volop nieuwe scheuten. In het midden van de kamer, recht voor de dakkapel bevindt zich een antiek eiken bureau. Links drie lades en rechts een open ruimte tussen de poten, een met zwart leer beklede bibliotheek stoel, keurig aangeschoven ervoor. Het bureau is opvallend leeg. Behalve een blocnote en drie pennen ligt er alleen Indische kris, gebruikt als briefopener op. Een koperen lemmer met een parelmoeren heft. Het heft glanst en ook het lemmer is recent gepoetst maar kan toch de deuk niet verhullen die er middenin zit. Alsof het met volle kracht tegen de muur gegooid is, daarna weer opgeraapt en gekoesterd.

Stapels boeken heeft Mies in de loop der jaren over de Amish gelezen, geen documentaire op tv overgeslagen. Witness, de bekende film met Harrison Ford, over een Amish jongentje dat per ongeluk getuige is een van criminele afrekening, kan ze wel dromen. Nog nooit had ze de kans gekregen om zelf eens een Amish gemeenschap te bezoeken. Sietse wel, al jaren geleden, zijn verhalen hadden haar verlangen alleen maar aangewakkerd. Madeleine heeft voor haar opgezocht dat op ongeveer honderd mijl afstand van hun huis in Kansas City het plaatsje Harmony ligt. Volgens de site op internet, kun je er deelnemen aan Amish tours en zijn er volop souvenirs te koop. ‘Welke plaats heet nou Harmony?’ Mies schiet in de lach wanneer Madeleine haar door de telefoon over haar bevindingen vertelt. ‘De legende wil dat er een luid gekraakeel was tussen de bewoners over de naam van de nieuwe nederzetting totdat iemand riep ‘lets have harmony here’ vertelt Madeleine. ‘Hoe dan ook, tegenwoordig zijn de inwoners van het stadje erg trots op het feit dat zij in harmonie leven met hun burenen, de Amish boerengezinnen.’ Mies hinnikt na en Madeleine lacht mee. ‘Ik klink net als een reisgids. Als je het wat lijkt, kunnen we een officiële Amish toer maken’ kraait haar stem over de telefoon. ‘Of zelf een route uitzoeken’ werpt Mies er tegenin. ‘Nou ja, we zien wel wat we doen. Over drie maanden ben ik bij je, kan ik eindelijk met eigen ogen zien waar ik zo vaak over praat. Maar ik kom vooral om jou en om je gezin te leren kennen. Ik ga even surfen en de site opzoeken.’ Nadat de verbinding verbroken is blijft ze onbeweeglijk stil zitten en staart naar buiten.

In de tuin lopen de bomen al uit, de ragfijne groene knoppen van de kers, dikke stroperige knoppen in de kastanje. In de borders langs het pad naar de straat bloeien de violen uitbundig. Haar tuin is in het vroege voorjaar een feest van violen, veelkleurig en haast onverwoestbaar. De kinderen hadden de grootste pret om samen met haar de plantjes in de tuin te zetten. Lekker wroeten in de aarde en naar regenwormen zoeken. Berend wilde steeds weer opnieuw het verhaal horen wat er gebeurt als je een regenworm in tweeën hakt. Joost verbeterde haar, ze hadden namelijk op school bij Nieuws uit de Natuur geleerd dat alleen de kop verder leeft met een nieuw staartje, het staartstuk krijgt geen nieuwe kop en sterft af.

Het kostte haar niet veel moeite de verlangde informatie op internet te vinden. De meeste algemene feiten waren haar al wel bekend. Nieuw waren de gegevens over Harmony. De Amish gemeenschap daar groeit hard, mede omdat er nog genoeg landbouwgrond te koop is. Als onderdeel van hun geloofsopvatting willen de Amish volledig onafhankelijk van de buitenwereld kunnen leven en dan is de landbouw essentieel voor hun levensonderhoud. Gezien de grote hoeveelheden kinderen per gezin is het regelmatig noodzaak dat kleine groepen zich afsplitsen op zoek naar nieuwe grond. Daarbij komt nog dat de federale regering van Kansas, hen weinig wettelijke obstakels in de weg legt om, op eigen wijze, dat wil zeggen volgens de Ordnung, te leven. De Plain People, zoals ze zichzelf noemen, wijzen alles af wat hen verbindt met de Engischer, de niet gelovige buitenwereld. Zo maken ze wel gebruik van gas maar zijn ze niet aangesloten op het gemeentelijke elektriciteitsnet. Deze mensen leven zonder enige moderne verworvenheden, in afkeer van alle ijdelheid. Om zich te verplaatsen rijden ze rond met horse and buggy, wat soms zeer gevaarlijke situaties oplevert met de gewone weggebruikers.

Met een zucht klikt Mies de site weg en pakt wat papieren bij elkaar. Vanavond is er weer vergadering en ze moet de stukken nog lezen en een opening voorbereiden. Ergens in huis klappert een deur. Vanwege het mooie lenteweer staan op alle slaapkamers de ramen wijd open, om zoveel mogelijk frisse lucht binnen te laten.

Op weg naar de gang bukt ze even bij de papyrus en voelt aan de aarde, er blijven wat kruimels aan haar vinger hangen. In de wc laat ze de gieter vollopen bij het fonteintje. De wc hangt vol met kindertekeningen en krantenknipsels. Op de zwart-wit geblokte tegels ligt behalve een stel lege wc rollen een stapeltje tijdschriften, half gelezen Libelles en Margrieten, gekregen van haar buurvrouw. In de hoek staat een mandje vol hotelzeepjes. Joris neemt er van elke reis wel een paar mee. Ooit heeft Joost bijna een overstroming veroorzaakt door ze stuk voor stuk in de pot te gooien. De voorraad is allang weer aangevuld. Het boeit haar steeds weer om de verschillende schriften proberen te ontcijferen. Het krullerig Arabisch of het hoekige Ivriet. Straks is zij degene die op reis gaat. Haar hand laat de zeepjes terug in de mand vallen. In de kamer weerkaatst een baan zonlicht in het lemmet van de kris. Mies pakt hem op en strijkt ermee langs haar vingertoppen.

Wat is een goede manier om mensen duidelijk te maken dat ze niet zozeer als toerist langs wil komen bij de Amish in Harmony, maar vooral als kerkelijk verwante. Het is onmiskenbaar zo dat de Nederlandse dopers, vanwege de folklore, een sterkere verwantschap met de Amish voelen dan andersom. Misschien kan ze vanavond ter opening van de vergadering wat vertellen over haar zoektocht naar de échte Amish, naar oprechte gemeenschap. Haar reis komt op de gemeente toch al over als de gril van een verwende huisvrouw. Haar irritatie komt opnieuw boven. Met een flinke ruk trekt ze een verdord blad van de plant, en nog groen takje komt mee. 'Verdorie, die man durft wel.' Ds Buitenga had toen hij van haar reis hoorde iets gemompeld over doperse soberheid. Als hij het nou over de milieuvervuiling had gehad die vliegcrenellen veroorzaken, dan was er nog enige reden voor zijn gemopper, maar ze heeft hem nooit kunnen tegenspreken. Hij had haar niet eens recht aan durven kijken toen hij het zei. Of was dat omdat hij aan het hannesen was met zijn koffiekopje? Het schoteltje had een klein voetbad dat hij met zijn witte zakdoek probeerde te deppen.

Tot dat moment was de kerkenraadsvergadering goed verlopen. Uiteindelijk had Mies gekozen voor een klassieke opening en een stukje voorgelezen uit de Bergrede. Daarna volgde de gebruikelijke controle van de notulen en de actielijsten. Vervolgens was haar communicatieplan op tafel gekomen; zelfs Ds Buitenga had met instemming naar haar geluisterd. Indien de doopsgezinde gemeente zich tot doel stelt om de mensen van buiten, uit de stad, te willen bereiken, dan zullen ze moderne middelen moeten inzetten, zo luidde de kern van haar betoog. Vervolgens spitste de discussie zich toe op de vraag wat er dan op de website zou moeten staan. De geijkte vragen bleven onbeantwoord, wie zijn wij eigenlijk, wat is de doopsgezinde gemeente voor een club?

Acht man zit om de antieke tafel, over hun schouders kijken generaties dominees mee. De laatste vier voorgangers zijn in kleur, de rest kijkt in stemmig zwart wit vanuit hun lijst toe. Mies haalt haar hand door haar verwilderde haar, met moeite kan ze een scherp commentaar binnen houden. Wanneer de penningmeester eindelijk is uitgesproken bedankt ze hem hartelijk. Nu is het een goed moment om te wat uitgebreider te spreken over haar aanstaande reis. 'Mensen ik moet even wat vertellen. Zoals jullie weten ben ik al jaren gefascineerd door de Amish. Hoewel hun radicale keuzes niet direct de mijne zijn, ik zou me bij voorbeeld geen raad weten zonder mijn auto.' Er klinkt gelach. 'Ondanks mijn fascinatie voor hun volharding, staat sta ik er erg dubbel tegenover. Is dit nou het christelijke ideaal, om je zo van de wereld af te scheiden, zoals zij doen? Hun hele leven staat in het kader van het behoud van de gemeenschap maar is dat nou barmhartigheid? Je moet toch juist omzien naar je naaste, naar de bedelaar die op jouw stoep ligt. Waar je liever overheen stapt dan hem in het gezicht aan te kijken?' Jaren zondagschool hebben diepe sporen bij haar achtergelaten. De zorg voor wees, weduwe en de vreemdeling. De dopers beroepen zich er graag op: wij zijn wel in de wereld maar niet van de wereld. En zij? Snelt dwingt ze de opkomende gedachte aan Sietse uit haar hoofd, neemt haastig een slok koud geworden koffie. 'Ik heb veel over hen gelezen maar nog nooit Amish zelf ontmoet. Daarom ga ik deze zomer bij een vriendin in Kansas logeren en van daaruit een reis maken naar Amish' country. Ik hoop op mijn vakantie veel inspiratie op te doen waar jullie ook wat aan hebben.'

En op helderheid voor mezelf, denkt ze. Ze durft niet naar opzij te kijken waar ds. Buitenga aan het hoofd van de tafel resideert.

De rit naar Harmony, in Madeleines nieuwe auto, verloopt voorspoedig. De auto is Madeleines grote trots, een metallicgroene Chrysler four wheel drive, zeer compleet uitgerust, inclusief cruisecontrole. Mies leunt met haar hoofd tegen het raam en laat het landschap aan zich voorbij trekken. Eindeloze kale prairies, waar de maïs nog maar halfhoog staat en lichtgroen kleurt, wisselen zich af met glooiende beboste heuvels. Hier een daar doemt de silhouet op van een eenzame boerderij met silo en windmolen. In een rond slingerende speelgoedfolder had Mies van Fisher Price een rode speelgoed boerderij met zo'n typische witte graanopslag gezien, compleet met boer, boerin en minitractor. Ze wil proberen er een op de kop te tikken. Het lijkt haar een leuk cadeau om mee terug te nemen naar Nederland voor Berend. Joost, zal het wel te kinderachtig vinden. Ze kijkt weer naar buiten. Het landschap wenkt haar tegemoet, verwelkomt haar. Het is alsof ze thuiskomt op de plek waar ze hoort te zijn. Haar hand voelt even aan het ruwe plekje in haar hals waar de gordel tegenaan schuurt, net boven het randje van haar T-shirt. Ze trekt de riem wat losser en wurmt er een stukje stof tussen, haar vingers raken even de geschaafde huid, een rilling gaat door haar heen. Met een kritische blik bekijkt ze haar kleren, haar aanpassing aan haar gastland, vanmorgen in haast aangetrokken. De outfit van de gemiddelde Amerikaanse toerist in Amsterdam. Haar broekrok laat veel bloot been zien en haar fuchsiaroze T-shirt is wel erg frivol voor hun bestemming. Madeleine heeft een donkere zomerspijkerbroek en een geel met groen geruit shirt aan. Natuurlijk zijn broeken voor Amish vrouwen uit den boze. Stom dat ze daar niet aan gedacht hebben voor vertrek.

'Maddy, is het niet te veel aapjes kijken wat we gaan doen?' begint Mies opeens te twijfelen.

'Jij bent al jaren gefascineerd door de Amish' komt het snelle antwoord 'Maar je hebt alleen maar boekenwijsheid. Dit is je kans.'

Sietses commentaar klinkt nog na in haar oren. Hij is zo'n vreselijke anarchist, die gruwet van elke vorm van orthodoxie, hij lachte haar dan ook hartelijk uit om haar vrome reisdoel. De gedachte alleen al dat Sietse bij hen in de auto zou zitten doet haar huiveren. Binnen de kortste keren zou hij Madeleine op de kast gejaagd hebben met zijn botte opmerkingen. Onwillekeurig glijden haar handen langs haar armen, bubbelig van kippenvel. Buiten is het warm, minstens dertig graden, Europese temperatuur, in de auto merk je er weinig van dank zij de aircó. Wonderlijk hoe een mens steeds iets anders wil dan dat wat voorhanden is, het is nooit goed. We zijn net als mannetje Piggelmee. Willen steeds meer en mooier. Hij zat onder de plak van zijn vrouw, die op het laatst God wilde zijn. Toen eindigden ze weer in hun oude Keulse pot. Deze auto is een veel luxueuzer onderkomen. Op de achterbank is Sarah diep in slaap verzonken, vastgesnoerd in haar autostoeltje, zo nu en dan murmelt zij met wat blazende geluidjes.

Hoeveel heeft Mies zich niet voorgesteld van deze trip, Maddy zou haar reislust wel begrijpen. Als veertienjarigen hadden ze twee zomerse weken lang samen in de Vecht gezwommen, geslapen op stro en waren totaal vies en verwilderd weer thuis gekomen. Het is een wonder dat haar moeder haar het volgende jaar weer had laten gaan. Ditmaal met een tas, geen koffer, vol oude, versleten broeken en pakken Bastogne koeken. Wat hadden ze schorre stemmen gekregen van het zingen en schreeuwen. Vooral de forse kampkater staat haar nog bij, toen bleek dat de wereld buiten het kamp nooit meer zo mooi zou zijn. 's Nachts braken haar tentgenoten uit om naar het jongenskamp te gaan. Mies moest elke morgen wakker gemaakt worden om de stoere verhalen aan horen. Ondanks hun verschillende karakters en het feit dat Maddy ver weg in Limburg woonde is de band, in die zomer ontstaan, nooit meer verbroken. Misschien is het wel die intimiteit, die momenten van

verbondenheid, zittend rondom een kampvuur midden in het donkere bos vol avondgeluiden, die ik onbewust probeer terug te vinden bij de kerk, realiseert Mies zich opeens. Haar maag knort, ze mag nog geen honger hebben, haar ontbijt is nog niet eens verteerd. Ze wrijft even over haar buik en slikt haar speeksel in. Ze rommelt in het dashboardkastje.

‘Zoek je iets?’ vraagt Madeleine.

‘Nou nee, maar heb je een snoepje of zo.’ Mies voelt zich betrappt. Het valt haar zwaar om hier in Amerika de vertrouwelijke sfeer op te roepen die hun studentenvriendschap in Groningen kenmerkte. Daar deelden ze alles, de zolder, hun frustraties en fantasieën, pakken cornflakes en zelfs vriendjes. Het valt haar bar tegen dat Madeleine zo weinig wil weten over haar verhouding met Sietse. Is dat omdat ze een vrouw is? Mannen scheppen op over hun liefdesleven en worden er nauwelijks op aangekeken. Vrouwen horen thuis af te wachten en gaan niet vreemd. Natuurlijk wel, ze is vast niet de enige. Het is alleen geen onderwerp dat ze met haar vriendinnen thuis wil aansnijden. Mies frunnikt aan haar T-shirt, het voelt net iets te strak om haar buik heen. Ze weet niet goed wat ze ervan moet denken. Natuurlijk is de Amerikaanse moraal, waar de kerken een grote rol in spelen, veel preutser dan de Nederlandse, maar Maddy is toch niet zo. Ach, misschien moet ze ook niet meer proberen om het goed te praten.

Congressen scheppen gelegenheid voor seksuele escapades, dat is ruimschoots bekend. Dat het haar overkomen is temidden van haar bevindelijke geloofsgenoten grenst aan het onwaarschijnlijke. Er ging het gerucht dat er in de ontvangende gemeente in de Elzas een lijst circuleerde met de zonden van de individuele leden. Pas nadat je openbaar boete gedaan had, mocht je weer deelnemen aan het avondmaal. De nadruk van de Franse Dopers op de juiste levenswandel bepaalde sterk de sfeer van bijeenkomst. Zo was een wonderlijke ervaring dat er, midden in de Elzas, op het hele terrein geen druppel wijn te verkrijgen was. Sietse had haar uitgedaagd om op zoek te gaan naar een Weinstube en het er eens goed van te nemen. Een drinkgelag, dat eindigde in haar bed. In die kale plastic hotelkamer op de derde verdieping van de Formule 1 brak de passie los. Was het een logische reactie op de eindeloze discussies met haar mede congresgangers over de rechten van vrouwen en homo’s op de kansel?

Tijdens een van de lunches had ze naast een Zwitserse predikant gezeten, die ze van gezicht kende omdat hij ook in haar hotel logeerde. Ze kwamen aan de praat over allerlei gemeente zaken. Mies vertelde hem, een goedgeklede veertiger met al wat grijs haar aan de slapen, over de gesprekken die ze in de beroepingscommissie gevoerd hadden, toen haar gemeente twee jaar geleden een nieuwe voorganger zocht. ‘Ik hoopte zo dat het een jonge vrouw zou worden. Haar manier van preken sprak me erg aan. Maar ja, bij ons mogen de leden stemmen wie het wordt en de meerderheid heeft gekozen voor de veiligheid van een oudgediende.’ Het laatste woord was nog niet uitgesproken of de Zwitser draaide zich demonstratief om en begon een gesprek met zijn buurman aan zijn linkerkant. Sietse die schuin tegenover haar zat had het hele incident gevolgd. ‘Je hebt hem nog niet eens verteld dat de vrouw in kwestie ook nog lesbisch is en met een vriendin samenwoont.’ ‘Hoe weet jij dat? Oh, via je vader zeker. Nou dit is toch te gek, we kunnen er niet eens over praten, hij keert zich gewoon om.’ Haar tafelgenoot was intussen opgestaan en weggelopen met een vriendelijk knikje in haar richting.

‘Wat stel jij dan voor? Moet ik mijn mening aanpassen aan de grootste gemene deler?’ Van zijn cynische lachje werd ze nog giftiger: ‘Haal die grijns van je gezicht, dit is niet leuk.’ Waarop Sietse in een bulderende lach uitbarstte, zodat alle mensen om hen heen opkeken. Om haar rode hoofd te verbergen had ze zich maar snel over haar bord met pasta gebogen.

Wat was het een totaal nieuwe ervaring samen te kunnen lachten in bed, grappen te maken terwijl je handen intussen een eigen weg gaan over het naakte lijf van de

ander. Het kon het haar niets schelen dat mensen in de kamers ernaast hen zouden kunnen horen, de plastic wanden waren alles behalve geluiddicht. Ze kwam zintuigen te kort, happend naar adem, proevend met haar ogen, zijn ziel opsnuivend. In een heftig moment raakte ze verliefd op het gekortwiekte kleine jongentje dat ze verborgen zag zitten in de spiermassa van een stoere bink. In een flits was het ook weer weg, zijn tong zoog aan haar tepel en haar lichaam nam de regie over. Ze kon niet eens meer denken. Joris en haar kinderen waren opgelost in een lichte nevel. Alleen de verrukking van het verleiden en verleid worden telde. Schuldgevoel kwam pas later om de hoek kijken.

Mies gaat even verzitten, een kriebel trekt door haar buik naar boven. Ze steekt haar hand in haar broekzak en wrijft even, Madeleine merkt niets van haar opwinding. Buiten suizen de graanvelden voorbij, de halmen lichtgeel, zwanger van korrels. Onafzienbare velden met kostbaar voedsel, de voorraadschuren van Noord Amerika.

‘Mies, zou je misschien een blikje voor me open willen trekken? Ze zitten in die koeltas aan je voeten, neem er zelf ook een als je trek hebt. Ik heb cola en flesjes water.’

‘Lekker! Hoe ver is het nog? Ik heb nogal hoge nood, denk je dat je even kan stoppen bij een benzine pomp?’

‘Voorlopig is er niets, heb je er bezwaar tegen om even te nichten?’ vraagt Madeleine met een ondeugende blik in haar ogen.

‘Goh, nichten, da’s lang geleden. Ik vond dat maar niets dat iedereen op tante ging zitten met de deur open. Zodat je kon kletsen en poepen tegelijk. Ik was echt een bleue nieuwkamper.’

‘Ja, ja en jij was ik weet niet hoe snel met naakt zwemmen in de Vecht en dat voor zo’n keurig meisje!’

Mies kijkt nog eens goed naar haar vriendin achter het stuur. Het kort geknipte haar geeft haar een strenge uitstraling; de lange paardenstaart uit haar tienertijd maakte haar speelser. Dit kapsel is vast praktischer met een druk gezin en veel sporten. Mies zelf is minstens twintig kilo zwaarder dan in haar studententijd. Haar gewicht hindert haar, een teken van zwakheid. Overdaad schaadt. Gelukkig dat haar omvang Sietse er niet van weerhield om avances te maken, in tegendeel. Haar hoofd schokt omhoog, haar ogen staren zonder veel te zien door de voorruit naar buiten. Even is het of niet Madeleine maar Sietse naast haar aan het stuur zit.

‘Ga je mee?’ Het een van de eerste dingen die Mies tegen Sietse had gezegd, toen haar Amerika reis ter sprake kwam. Ze lag naast hem in zijn smalle bed. Over een half uur zou ze weer naar huis rijden, met honderdvijftig over de A7 om op tijd bij het schoolhek te staan. Ze stelde de vraag zonder aan de consequenties te denken. Zover was ze al gekomen. Vanaf de allereerste blik die ze op hem wierp, toen ze hem op het congres tegen het lijf liep, was het gebeurd. Zijn vader zei: ‘Mag ik je voorstellen aan mijn oudste zoon, Sietse?’ Hoe kan Ds Buitenga ooit zo’n mooie zoon op de wereld gezet hebben? Ze had zich keurig voorgesteld. ‘Marie-Louise Pabon, ik ben de voorzitter van de kerkenraad van je vaders gemeente.’ Ze hoorde weer hoe gretig het klonk. Ja, het was een stuk dat voor haar stond. ‘Sietse.’ Zijn krachtige greep tintelde nog lang na. Dat kwam allemaal in haar boven, terwijl ze samen in bed lagen. Ze was weer te gretig. De slaapkamer was zoals altijd koud, na het vrijen hadden ze een deken over zich heen getrokken. Sietse had haar wilde voorstel beantwoord met zijn tong, die langzaam over haar borsten naar beneden gleed, een vochtig spoor achterlatend op haar witte huid. De reis was niet meer ter sprake gekomen na het vluggertje onder de douche. Wat was Berend woedend geweest toen ze twintig minuten te laat bij school aankwam; al zijn vriendjes waren al naar huis en nu kon hij bij niemand meer spelen.

Langs de route zijn de maïsvlakten verwisseld door de glooiende korenvelden. Het valt haar een beslissing te moeten nemen wanneer haar gedachten voortdurend van hem vervuld zijn. Waarom moet ze eigenlijk kiezen? Vanwege het sociale schuldgevoel, de heersende moraal? Als getrouwde vrouw vrij je niet met andere mannen. Zeker niet met zo’n vrouwenversierder en vrije jongen als hij. Zijn vader schijnt er altijd ‘Pas op’ bij te zeggen wanneer hij Sietse aan een vrouw voorstelt. Ze was toch nooit zo verliefd geweest op Joris? Geen coup de foudre in ieder geval. Of faalt haar herinnering vijftien jaar na dato?

Vlak voor haar vertrek naar Kansas had ze Sietse braaf gemaïld dat ze ook figuurlijk even afstand wilde nemen. ‘Stuur je me een kaartje?’ smste hij terug. Dat kaartje is verstuurd, een mooi toeristisch tafereeltje, gevonden bij Barnes en Noble, waar ze heen gegaan was om haar voorraad vakantielectuur in te slaan. In een rek tussen de geijkte plaatjes met Greetings from Kansas viel de kaart haar meteen op. Een kunstzinnige foto van een man met horse and buggy. De boer in Amish’ dracht, donkerblauw overhemd zonder knopen, een zwarte broek met bretels, strohoed met brede rand, had haar aan hem doen denken. Ook een lekker blond ding. ‘Groet van een doperse zuster uit Amish Country.’ Een neutrale tekst, zodat de kaart in zijn huis kan blijven rondslingeren. Zelfs zijn vader mag hem lezen.

‘Vertel eens wat meer over Sietse?’ De vraag rukt Mies bruut uit haar mijmeringen. De belangrijkste feiten waren de vorige dagen al verteld. ‘Hij is wel te vergelijken met dit landschap. Ik voel me hier zo vrij, jij lacht me er een beetje om uit, want het landschap is aan het eind van de zomer totaal anders. Met de maïs manshoog is al dit vrije en weidse gebeuren een bekrompen ingesloten plek geworden.’ Een synoniem voor Sietse? Mies zwijgt even. ‘Ik voelde me best overdonderd. Ik moet toegeven dat het tussen Joris en mij het de laatste tijd niet optimaal gaat, we leven al tijden langs elkaar heen.’ Madeleine knikt instemmend, het lijkt of ze iets wil gaan zeggen maar ze blijft zwijgen. ‘Als ik heel eerlijk ben moet ik bekennen dat ik van tevoren eigenlijk wel met de gedachte gespeeld heb. Stel je voor dat ik op het congres een leuke vent tegen zou komen, niet dat de kans erg groot is met als die actieve gepensioneerd. Ik heb Sietse verleid. Al was het maar om te kijken of ik het kunstje nog beheerste.’ Mies stopt even met praten, ze voelt zich verlegen worden onder de kritische blikken die Madeleine haar zo nu en dan

toewerpt. Mies prutst even wat aan het knopje van de radio, maar ze kan geen zender vinden die aan haar smaak voldoet en draait hem weer uit.

‘Weet je, I’ve got more than I bargained for. Ik weet niet hoe ik het anders moet zeggen. In Colmar waren we allebei uit op pret in bed voor een nacht of twee. Tot mijn verbazing vroeg Sietse of ik niet een keer naar Friesland kon komen. Ik had mijn bedenkingen. Trouwens, ‘t is geen feest om rechtstreeks uit het bed van je lover bij man en kinderen aan te komen en gewoon mee te draaien.’

Mies staart naar buiten. In de verte doemt een waterreservoir in de vorm van een gigantische maïskolf op. Zou dat Harmony al kunnen zijn? Vast niet, ze zijn pas een half uur onderweg. ‘Ja lieverd, dat is de prijs die je moet betalen.’ Madeleines stem klinkt een beetje zuur. Mies krimpt in elkaar. C’est le ton qui fait la musique.

Madeleine concentreert zich op de weg, ze wil geen snelheidsovertreding behalen en al pratende had ze steeds meer gas gegeven. Ze kan haar vriendin niet goed meer volgen, voor haar is het huwelijk een grens. Henry en zij hebben net zo goed wel eens een dip. Wat wil je met vier kinderen die zo snel achter elkaar gekomen zijn. Via de achteruitkijkspiegel werpt ze even een blik op haar slapende jongste spruit. Dan dwalen haar gedachten terug naar Groningen. Jarenlang hadden ze een kleine zolderetage gedeeld, dan leer je elkaars goede en slechte eigenschappen wel kennen. De keuken was van hen samen, de douche moesten met zijn achten gedeeld worden. Ondanks de mooie schoonmaakschema’s was het vaak een smerboel, lange haren bleven steevast achter in het putje achter. Een exotische verzameling shampoos en conditioners vrolijkten het douchehok nog een beetje op. Zij kookte altijd voor zichzelf, zelfs na een lange collegedag. Mies echter geloofde toen nog heilig in het brooddieet. ’s Avonds twee sneetjes grof volkoren met een kopje bouillon en wat stengels selderij. Als ze niet op dieet was at ze meestal een tartaartje met een ons snijbonen en wat geraspte kaas erover. Lekker snel klaar.

‘Weet je, in jouw oren klinkt alles wat ik zeg toch hetzelfde.’ Mies draait zich naar haar vriendin. ‘Alsof ik bezig ben om iets verkeerd goed te willen praten. Sietse is het meer voor me gaan betekenen. Het begon met een keertje vreemd gaan om uit te proberen hoe vrijen met een andere man is. Natuurlijk gaat het nog steeds om de geile seks, die ik bij Joris echt niet hoef te verwachten. Ok, overdrijf, we zijn gewend geraakt aan de sleur. De bekende kwaal van ouders met jonge kinderen. Dat weet je zelf ook wel.’

Het gestage zoemen van de auto wordt opeens onderbroken door een driftige cadans van de wielen op betonplaten. Het klinkt onheilspellend ondanks de vrolijke de bordjes langs de weg, die vermelden dat het onderhoud van deze tien mijlen gesubsidieerd wordt door de Girls scouts van Redding. De auto mindert vaart. ‘Hebben we een klapband of is dit gewoon een slechte weg?’ vraagt Mies verschrikt. De auto schudt heen en weer. ‘Het laatste hoop ik. Al die sponsors zorgen voor de schone schijn, wegenonderhoud staat laag op de federale prioriteiten lijst.’ Mies kijkt ongelovig: ‘Zoiets verwacht je toch in dit land van onbegrensde mogelijkheden, eerder in Portugal of zo.’

Er komen wat geluiden van de achterbank. Sarah is wakker geworden. Haar snikken gaan al snel over in luid gekrijs. ‘Geef haar maar d’r flesje. Die zit in de blauwe tas aan je voeten.’ Mies bukt gehoorzaam. Rommelt wat in de tas. Vindt het flesje met limonade. Sarah pakt het flesje van haar aan en probeert de speen in haar mond te stoppen. Het lukt haar niet. Boos gooit zij de fles weg. Mies maakt haar riem los en plukt de fles onder de stoel vandaan, sabbelt even aan de speen en geeft de fles nogmaals aan de baby. ‘Hier meisje.’ Een luid gesmak is haar dank. Mies draait zich weer om en maakt haar gordel weer vast. ‘Poe, da’ s weer gelukt.’ Madeleine grinnikt: ‘dat heb je vaker gedaan!’

De boot ligt buiten de haven. Hoewel het geen officiële ligplaats is, heeft de kapitein aangemeerd langs de kade, vlak bij het pontje over het IJ, aan de kant van Noord. Halverwege tussen de sluis en het open water liggen twee loopplanken in het gras, dat bezaaid is met zwerfvuil en hondendrollen. De platbodem de Eenhoorn is een van de velen uit de Friese Bruine Vloot. Als een baken op het verder doodstille schip staat Sietse met zijn gele oliejack losjes over zijn schouders en rolt een shagje. Zijn vingers trillen, met een hand steekt hij de peuk in zijn mond. Bevend komt het vlammetje bij het uiteinde. Genietend neemt hij een diepe trek. De rook dwarrelt in kringen omhoog en verdwijnt met de krijgende roep van de meeuw de lucht in. Sietse kijkt op, zijn ogen dwalen over het IJ. De rust is verbroken, hij moet de roef weer in om af te wassen. De Amerikaanse gasten willen vast koffie. Langs zijn hoofd strijkt een windvlaag, het voelt kil aan.

In gebukte houding klimt hij het trapje af naar beneden. Er is net genoeg sta ruimte voor zijn een meter negentig. Zijn benen zijn te lang voor de kombuis, het aanrecht komt tot zijn kruis. De scherpe geur van Indische kruiden gemengd met de vette pindalucht van de satésaus hangt nog boven het fornuis. Een stapel borden staat ernaast, met dikke bruine klodders aan elkaar vastgekleefd. De pannen zijn aangekoekt met rijst. Met een vochtige theedoek over zijn schouder spoelt hij de borden af. Het water is lauw. Warm water is schaars aan boord, de afwas wordt nog een hele klus. Zacht zingt het water in de ketel, net tegen de kook aan. Sietse pakt de koffiepot en schept het filter vol, giet er wat water op en laat de koffie door druppelen. Als extraatje is er vandaag spekkoek. Geconcentreerd snijdt hij de ronde koek in plakjes. De spanning is hoog opgelopen in zijn hoofd. Het telefoontje van zijn vader, de eeuwig ontevreden gasten, een weinig communicatieve schipper en scheepsmaat. Zo, twee plakjes koek per schoteltje, het komt precies uit. Opgelucht haalt hij een hand door zijn haar. Zijn vingers blijven hangen op zijn oorbel, een ribbelig ringetje. Zijn spijkerbroek zit vol spetters saus en ketjap; bij het openmaken van de fles was de dop eraf geschoten en kwam de halve inhoud over hem heen.

De gasten, die liever aan boord blijven dan Amsterdam te verkennen, worden ongeduldig en vragen om hun koffie, terwijl een corpulente man nog steeds bezig is de details van zijn recente ziekenhuisopname te verkondigen. Niemand luistert. Met een snelle grap leidt Sietse de gasten af en zet de bordjes met de spekkoek op tafel. De koffie is intussen doorgelopen en met een behendige beweging, die jaren oefening verraad, schenkt hij de kopjes vol. Deelt uit en wijst de gasten op de bakjes met suikerklonten en melkcupjes op tafel. Er klinkt een instemmend gemompel. Sietse draait zich om, en slaat met afgezakte schouders aan de afwas.

De stemming in de auto is merkbaar veranderd. Alsof een grote hemelse hand een sluier heeft weggevaagd en er helderheid is gekomen. De eerste behoeften zijn bevredigd. Sarah probeert de laatste druppels uit haar flesje te krijgen, terwijl haar moeder een hap neemt van haar mars. Madeleine spoelt met een laatste slok cola de plakkerige kruimels weg, knijpt het gouden blikje decaf sugar free, fijn en gooit het op de vloer van de auto. Het blikje belandt voor de voeten van Mies.

‘OK vertel me eens wat meer over je vlam? Als je daar zo’n zin in hebt. Madeleine schakelt haar auto over op de cruisecontrole zodat ze zich beter op het antwoord kan concentreren. Mies schudt haar ergernis over het denigrerende woord ‘vlam’ met een schouderbeweging van zich af. Ze realiseert zich dat het zinloos is om van haar vriendin een open mind te verwachten.

‘Wat zal ik vertellen. Je weet toch hoe ik hem ontmoet heb? Had ik je geschreven dat ik sinds een jaar voorzitter ben van de kerkenraad van onze gemeente? Daarom was ik in september uitgenodigd om naar die regionale ontmoeting voor Europese doopsgezinden in Colmar te komen. Zijn vader, ds. Buitenga, stelde ons daar aan elkaar voor. Ik weet nog goed dat ik dat ik stom verbaasd was dat deze twee vader en zoon waren. Ds. Buitenga is een typische dominee, altijd jasje dasje, een echte intellectueel. Hier stond een lange blonde vent met oorbel, in een oude spijkerbroek met een houthakkershemd erboven.’ Even werpt ze een blik opzij en kijkt snel weer door de voorruit naar buiten. ‘Ik hoorde later dat hij de enige van de zes kinderen is die nog iets met Pa en de kerk te maken wil hebben. Zijn zussen zijn allang afgehaakt. Dat hoor je wel vaker van domineeskinderen. Hun ouder is vol zorg voor zijn schapen maar ziet het leed dat onder zijn eigen neus gebeurt niet eens.’

Madeleine zucht en mompelt ‘net als de kinderen van de huisarts.’ Mies knikt instemmend. ‘Zoiets ja. Wat wil je verder weten? Sietse is zo’n beetje het zwarte schaap in de familie. Heeft de mavo niet afgemaakt, kreeg verkeerde vrienden. Hij woont in Friesland en werkt er als brugwachter. Soms vaart hij mee met de bruine vloot als kok. Hij is verstokt vrijgezel, wat betekent dat hij als enige zoon niet voor de zeer gewenste kleinkinderen annex stamhouders zorgt.’

Madeleine aarzelt even, maar begint dan toch te praten, ze wil haar vriendin niet kwetsen, maar hoe kan ze haar het hopeloze van de hele onderneming doen inzien. ‘Mies, lieverd, wat delen jullie nu samen? Je zou het zelf wel moeten weten, jij hebt psychologie gestudeerd, ik ben maar een botte econoom. Ik snap best dat twee uitersten elkaar aantrekken, maar dit kan toch nooit stand houden. Als de magie van de seks wegvalt, wat gebeurt er dan? Hij gaat vrolijk verder en dan zit jij met de brokken. Of zie je jezelf als die Franse schrijfster, je weet wel die van Zout op je huid?’ Ze zwijgt en legt haar hand even op die van Mies en geeft haar een bemoedigend kneepje. ‘Waarover praten jullie dan, of komt het daar niet eens van?’

Mies denkt even na. ‘Tja waar praten we over? Hij boeit me. Ik luister graag naar zijn verhalen over zijn baas, zijn vrienden. De grappen die ze met elkaar uithalen. Het is zo’n totaal andere wereld. Ik heb nog nooit op een boot gezeten, behalve op een veerpont. Verder hebben we het over van alles, soms zelfs over kerkzaken.’ De apologese rolt met snelle woorden haar mond uit. ‘Het is mij ook maar overkomen. Ik besef zelf net zo goed dat rationeel, redelijk gedacht er weinig is wat ons samenbindt, behalve veel humor en pret in bed. Vrijen met Sietse doet wat met me. Het raakt me heel diep, het is meer dan ongebreidelde seks. Dat mijn lijf hem zo kan opwinden verraste me. Joris hoeft me niet meer. Oh, hij doet het heel subtiel, zegt niet dat ik te dik ben, maar hij blijft wel slap. Sietse klickte gewoon op me toen ik op dat podium stond en de mensen toe te spreken. Dat vertelde hij me later pas, toen we al gevreeën hadden.’

De tas die aan haar voeten staat valt open. Een doosje met kinderkoekjes rolt eruit. Vrolijke figuurtjes van glutenvrij meel gemaakt. Mies stopt er eentje in haar mond. Het koekje valt als zaagsel uiteen. Het is nauwelijks weg te slikken. Haar kiezen kleven aan elkaar, met haar tong probeert ze de restjes los te peuteren. Ze slikt. Die extase met Sietse werkte verslavend maar maakte haar ook bang. Het riep dingen in haar op, die ze er al jaren zorgvuldig ondergehouden had. Kan ze dat wel zeggen of wil Madeleine alleen maar een halfzachte verontschuldiging voor vreemdgaan horen? Ze schrikt terug voor een te heftige reactie van haar vriendin.

Madeleine schakelt terug en remt af voor een kruispunt. Van rechts draait een tankwagen de weg op. Een zwarte rookwolk komt uit zijn uitlaat. Met een ruk schiet de groene auto vooruit en haalt het monster in.

‘Weet je, je moet gewoon flink zijn en met Sietse breken, nu het nog kan. Ik bedoel nu er nog niet te veel is. Alle nieuwe vlammen zijn spannend, tot je elkaar beter leert kennen en het ook weer een sleur gaat worden.’ Ze knikt haar vriendin moederlijk toe en kijkt snel weer vooruit op de weg.

Mies hapt naar adem. Is dit de Madeleine die, voor haar verhuizing naar Amerika en haar huwelijk met Henry, zoveel kerels en vrouwen, versleten heeft? Maddy, die haar straal uitlachte, wanneer ze Joris ’s avonds laat de deur uitzette, terwijl hij bij haar wilde blijven slapen, omdat ze de volgende morgen een tentamen had. Mies vraagt het zich vol verwondering af. Een gevoel van verlatenheid kruipt via haar tenen naar boven.

De eerste indrukken van Harmony vallen tegen. Het blijkt een stoffig stadje te zijn met een lange brede hoofdstraat. Aan weerskanten huizen, nu en dan afgewisseld door winkeltjes met half lege etalages. Er bevindt zich welgeteld één horse and buggy op straat. Vanuit het autoraampje ziet Mies hoe de knappe blonde jongen, nog ongetrouwd want met gladgeschoren kin, uitstapt en de straat oversteekt naar de hardware store. Wat zou hij daar kopen? In gedachten gaat Mies met hem mee naar binnen. Ze kan zich niet echt inleven, zijn belevingswereld is haar te vreemd. Sarah wordt ongedurig en brult luidkeels om haar moeders borst. Madeleine parkeert de auto langs de stoep voor een koffiehuis, dat volgens het ouderwetse uithangbord Amish bakery belooft. ‘Als jij vast gaat zitten en koffie voor jezelf bestelt dan ga ik even de baby de borst geven.’

‘Da’s prima maar wil jij niks?’

‘Ik zou haar wel hier aan tafel kunnen voeden, ik heb zo’n speciale voedingsbloes aangetrokken. Eh, ik ga toch liever even naar de bathroom, als je dat niet erg vindt. Kan ik haar meteen een schone broek geven.’ Mies kietelt Sarah onder haar mollige kin, het meisje schatert het uit: ‘ga jij maar lekker met je mama mee.’

Ze schuift bij een tafeltje aan. De meubels zijn van blank hout, met pen en gat aan elkaar verbonden, geen schroefje is eraan te pas gekomen, typisch Amish. Verderop zit een ouder echtpaar aan een ander tafeltje zachtjes te praten. Hun handen liggen op tafel, de ruwe huid verraadt een leven van noeste arbeid. De vrouw heeft een wit kapje op haar hoofd en beide dragen donkere, sobere kleren. Mies roert in haar kop slappe koffie met skimmed milk, ze kan haar gedachten maar moeilijk afremmen. Overal duikt Sietses gezicht op en schuift Joris steeds verder naar de achtergrond. Straks moet ze nog even op zoek naar een winkel die ansichtkaarten verkoopt, ze heeft vergeten om er eentje aan de jongens thuis te sturen, ondanks haar plechtige belofte. Op de toonbank staat een zeer verleidelijke cheesecake haar toe te lachen. Als er iets is wat de Amish goed kunnen dan is het wel bakken, de recepten gaan van moeder op dochter over. Koekjes en brood verkopen is een extra bron van inkomsten voor veel huisvrouwen. Meteen klinkt een stemmetje in haar hoofd: mag niet. Jezelf verwennen is goed, alleen raadde de diëtiste haar aan om dat niet meer met eten te doen! Zoek andere manieren.

Mies drinkt haastig het laatste restje van haar koud geworden koffie op en wijst een second helping van de hand. Nu Madeleine nog bezig is, kan zij mooi naar de tourist office next door gaan om een route uit te stippelen. De mevrouw daar is alleraardigst en begrijpt dat het voor hen, met een baby aan boord, geen haalbare kaart is om een officiële guided tour te maken. Mies krijgt, tegen de regels in, enkele adressen van Amish vrouwen die hun huis openstellen voor toeristen. ‘Do you have postcards?’ hoort Mies zichzelf vragen. En ja, er is een hele collectie. Voor Joost en Berend kiest ze er een kaart van Amish kinderen die met een tol spelen op het erf van hun boerderij. Sietse zal ze nog een kaart sturen, dit keer eentje van een boer lopend achter zijn ploeg. Voor zijn vader een mooie foto van een buggy met een grote rode gevaren driehoek achterop. Zelf houdt ze de kaart met een Amish schoolversje, kan ze goed gebruiken als boekenlegger in haar bijbel. De tekst trekt haar aan en tegelijkertijd stoot deze haar af.

Bij het afrekenen staat ze even te hannesen met de kleine muntjes, het lukt haar niet gepast te betalen en trekt een biljet van vijf dollar uit haar portemonnee.

‘Sorry, I don’t have enough change.’

‘No problem. Enjoy your stay.’

‘Thanks a lot. Bye’.

Met een vrolijk zwaai loop Mies weer naar buiten, de vochtige warmte klemt zich als een natte handdoek om haar heen. Het is alsof ze in het kleedhokje van een zwembad staat en ze probeert zich in een spijkerbroek te wurmen. Met al die airconditioning, in de auto en in alle openbare gebouwen, merk je weinig van de werkelijke weersomstandigheden. Snel loopt ze over de stoep terug naar het café. Maddy is er nog niet. Mies gaat weer aan haar tafeltje zitten en maakt een gebaar naar het buffet, wijzend naar de cheesecake. 'One please and a refill.'

'Zo heb je een mooie route uitgestippeld?' Madeleine komt met een zichtbaar tevreden Sarah op de arm aan lopen. Mies kijkt op van de uitgespreide plattegrond die ze van de tourist information gekregen heeft. 'Nou, het lijkt me het handigste als we gewoon de aanwijzingen van de mevrouw opvolgen', antwoordt ze, 'anders verdwalen we op de kleine weggetjes.'

Het duurt even voor ze weer rijklaar zijn. Dan gaat de langverbeide tocht echt beginnen. De auto rijdt hotsend en botsend over de dirt road, slingerend om de kuilen te ontwijken. Haar armen jeuken, Mies zet met haar nagel een kruisje in een muggenbeet, wat even de pijn verlicht. Ze zou graag de vertrouwelijke sfeer weer terug krijgen maar weet niet goed wat ze moet zeggen. Opeens zwaait de auto naar links en parkeert Madeleine in de berm. Tijd voor de eerste stop. Naast de brievenbus hangt een bord met een afbeelding van rieten manden. Een Amish winkeltje, in de schuur worden gevlochten manden in alle soorten en maten verkocht.

'Is dit een tourist trap of echt?' mompelt Mies terwijl ze uit de auto stapt. Maddy hoort haar niet ze is druk bezig haar kind los te maken. Van buitenaf gezien is het een typische Amish' boerderij, al zien de gebouwen er wat verwaarloosd uit. Een groepje giechelende kinderen rent weg achter een schuur. Ze hebben rubberlaarzen aan en de bekende strohoed op hun hoofd. De vrouw des huizes komt naar buiten en geeft een korte uitleg over haar boerderij. Ze mogen even rondkijken. Mies realiseert zich waarom ze nergens kerkjes ziet in deze omgeving. De Old Order Amish bouwen geen aparte godshuizen maar houden de zondagse dienst in de huiskamer van steeds een ander gezin. De harde kerkbanken zonder leuning reizen rond. Mies best meer willen weten over hoe het er in de dienst, die uren duurt, aan toegaat. 'Houdt u wel eens een kerkdienst in uw huis' vraagt ze enigszins verlegen. De vrouw, blootsvoets, haar kleren bijeen gehouden door spelden, het witte kapje over haar haren, is weinig toeschietelijk. 'We gaan elke zondag bij een ander gezin ter kerke. Een van de oudsten of de bisschop preekt, wie die dag daarvoor van God inspiratie gekregen heeft. Verder zingen we, vierstemmig á capella onze liederen.'

'Is het aan vrouwen niet geoorloofd om het woord te voeren?' vraagt Mies tegen beter weten in. Ze leunt op haar andere been. Haar ogen gaan intussen van de verweerde blote voeten van de vrouw naar de hippe gele sneakers van haar vriendin. De vrouw kijkt haar zwijgend aan.

Misschien zijn de Oudsten bang voor een feminiene inbreng in de bijbeluitleg, Mies' gedachten worden zeer opstandig. Zou daarmee de macht van de man en van God in het geding komen? Ze raakt steeds meer geërgerd en zou het liefst de vrouw door elkaar willen schudden en haar opjutten: kom toch bij de tijd, vrouwenrechten bestaan! Bij het zien van het ondoordringelijke en afwerende gezicht van de nog jonge vrouw, slikt ze haar commentaar in en mompelt iets instemmends. 'Ik ben doopsgezind' zegt ze ietwat aarzelend 'het is de eerste keer voor mij dat ik in Amish gebied ben' gaat ze verder en kijkt de vrouw verwachtingsvol aan. In haar gezicht is nog steeds geen enkele herkenning af te lezen. Daarentegen stuwt de vrouw haar bezoekers richting schuur, waar manden staan en de beroemde handgemaakte meubels te koop worden aangeboden. Madeleine loopt vast vooruit met Sarah, die duidelijk ongelukkig is met de beperkte bewegingsvrijheid van haar buggy.

Mies blijft nog even staan dralen. Wat heeft ze verkeerd gezegd? Dit is echt geen plek voor haar. Als vrouw zou zij niet mogen spreken tijdens een kerkdienst? Laat

staan tot oudste benoemd worden of zich in een theologische discussie mengen? Terwijl Sietse juist helemaal geil wordt wanneer zij haar stem verheft. Snel loopt ze de anderen achterna naar de schuur en de manden. Het zijn leuke manden gevlochten door de kinderen. De jongste, Aäron, zes jaar oud, werkt al volop mee in het familiebedrijf. Ze koopt een paar kleine mandjes, waaronder eentje voor Ds. Buitenga.

Een mooi en verantwoord cadeau. In gedachten overhandigt ze hem het mandje op de eerstvolgende kerkenraadsvergadering. Ze maakt het zichzelf behoorlijk lastig. Hoewel ze veel respect voor Buitenga als predikant heeft, verzet alles zich in haar tegen zijn bemoeienis met haar relatie met Sietse. Zijn zoon is oud en wijs genoeg om te weten wat hij doet; Pa moet zijn preken maar tot een ander gehoor richten. En toch knaagt het aan haar, kan ze dit zijn vader wel aandoen, in zijn positie? Waar ligt de grens tussen genieten en eigenbelang? Hier in Amish Country gaat haar geweten opspelen merkt ze. Als de mensen hier te weten zouden komen dat zij een overspelige vrouw is, dan zou ze onmiddellijk in de ban gedaan worden, geëxcommuniceerd. De paniek breekt Mies aan alle kanten uit, zweet druppelt langs haar hals, via de kraag van haar fucsiaroze T-shirt, tussen haar borsten naar beneden. Onopvallend haalt ze een papieren zakdoekje uit haar zak en veegt snel haar gezicht en nek af.

'Zullen we weer' vraagt Madeleine, die zich net met moeite losmaakt uit een knuffelsessie met haar jongste. Mies rekent haar aanwinsten af. Buiten hijst Madeleine Sarah uit de buggy en in haar autostoeltje. Ze sabbelt op een speen. Makkelijke baby, huilt zelden, is dat typisch voor een vierde kind? In de auto heerst een niet onplezierige stilte. Madeleine concentreert zich op de weg, op zoek naar wat in de instructie een black top heet. Mies leunt naar achter en werpt een laatste blik op de kinderen die hen vanachter een boom staan na te kijken. Mooi plaatje voor een ansichtkaart. Hoe zou Sietse de kaarten die ze hem stuurt vinden? Niet gek of opdringerig? Jammer dat hij nooit iets terug durft te sturen. Alsof Joris vaak genoeg thuis is om haar post te lezen. Haar wangen worden plotseling rood en gloeien. Sietse's schoorsteenmantel staat altijd vol met groeten uit de vreemdste oorden, waaronder een aantal obscene kaarten van haar hand. Ze schuift wat ongemakkelijk heen en weer. De laatste keer dat ze in Sietse's huis was had ze een briefkaart met zijn vaders bekende priegelschrift herkend. De stapel post was een van de vele stapels op tafel. De kaart, die er omgekeerd bovenop lag, bleef haar ogen naar zich toetrekken tot ze haar nieuwsgierigheid niet meer kon bedwingen. Had zijn vader iets had geschreven over haar? Protesteerde hij opnieuw tegen hun illegale verhouding, nu hij per ongeluk op de hoogte is? Haar lichaamstaal had verraden hoe zij, Marie-Louise, die brave huisvrouw, zijn oudste zoon, de rebel, verleid had en weer wil verleiden.

'Wanneer ga je Ds. Buitenga zijn cadeau geven? Heb je eigenlijk voor Sietse ook een mandje gekocht?' Met een plagerig lachje kijkt Madeleine haar aan. De zomersproetjes benadrukken haar wipneus. Haar tanden zijn blinkend wit, net als in de reclame. Op een hoektand zit een veegje rode lipstick. Haar oud-huisgenote kleurt als een boei en draait gegeneerd haar hoofd af. 'Ha, ha betrapt' lacht ze nu hardop. Mies besluit eerlijk antwoord te geven. 'Sietse ziet me al aankomen zeg! Ik heb gisteren iets voor hem gekocht, toen ik in de mall was. Een kaartspel met de afbeeldingen van alle presidenten. Ds. Buitenga zie ik binnenkort op een vergadering dan kan ik hem mooi zijn mandje geven.' Ze ruikt de tabak van zijn onafscheidelijke pijp en ziet hem voor zich. Moet opeens denken aan zijn, vaak als ouderwets betitelde, omgangsvormen, die eigenlijk heel plezierig zijn. Hoe vaak wordt de deur nog voor je open gehouden en mag je als vrouw voor gaan. Hij zou nooit iemand voorbij lopen zonder te groeten, zijn hoed af te nemen of even te knikken. Hoe vaak is zij niet, in haar enthousiasme, hem in de rede gevallen, waarna hij haar altijd fijntjes op d'r nummer zette? De auto slaat af en rijdt

grommend een zandpad op, links en rechts verrijzen bomen, het zonlicht wordt gefilterd door de takken en werpt zwarte vlekken op de motorkap.

‘Is dat niet raar, dat je een cadeautje voor zijn vader meeneemt? Wil je zo je schuldgevoel afkopen?’

‘Madeleine, hou toch op! Nee hoor, hij stuurt mij altijd heel attent een kaart als hij elders is voor een preekbeurt of een vakantie. Ik vind het gewoon leuk om iets Amish voor mijn dominee mee te nemen.’

‘Heb je voor je jongens ook wat gekocht, een autootje of zo, daar zijn ze toch dol op? Ik ben benieuwd of Sarah net als haar broertjes gaat worden, of ze alleen maar met auto’s wil spelen zonder om te kijken naar mijn oude poppen. Of misschien wordt ze wel een echt Barbie meisje’ verandert Madeleine van onderwerp.

Mies denkt er even over na. In gedachten ziet ze haar jongens thuis met Oma aan tafel een spelletje spelen. Joost luid redenerend over de spelregels en boos omdat Berend nog veel te klein is om mee te doen. Hij speelt altijd vals. Arme Beer, hij wil zo graag groot zijn en erbij horen maar begrijpt nog niet alles en probeert zich er dan uit te praten. Wat altijd weer voor herrie zorgt omdat zijn ongeduldige oudere broer alleen volgens de regels wil spelen. Oma probeert meestal de zaak te sussen met gevolg dat een van beide verongelijkt wegloopt. Zelf is ze meer geneigd Joost te vermanen dat hij de oudste is en de wijzere moet zijn.

Op haar bed in de logeerkamer liggen de gekochte schatten. Het is even stil om haar heen. Maddy is met de kinderen taco's gaan halen, ze waren te laat thuis om zelf te koken. Mies wilde niet mee, gaf de voorkeur aan in de tuin zitten en haar gedachten te verzamelen, die als kikkers uit de kruiwagen blijven springen. Met twee vingers vist ze de kaart met het Amish schoolversje uit de stapel en leest nogmaals de simpele woorden:

'I must be a Christian child
Gentle, patient, meek and mild,
Must be honest, simple, true
In my words and actions too,
Must remember, God can view
All I think and all I do.'

Met de kaart in haar hand, loopt ze de gang in, komt via een paar treetjes in de keuken om zichzelf een glas ijswater in te schenken. Het gedicht getuigt van een degelijke moraal. Is dit het antwoord op al haar vragen, eenvoudig leven, geen aanstoot geven? Moet je inderdaad bij alles wat je doet je er steeds bewust van zijn dat Big Brother ons in de gaten houdt? Dan heeft God het behoorlijk druk met de huidige wereldbevolking. Zo'n godsbeeld helpt haar niet verder. God, de grote poppenspeler, die aan alle touwtjes trekt. Is ze wel eerlijk tegenover zichzelf? Leeft ze eigenlijk niet een poppenleventje, keurig voldoende aan ieders verwachtingen, de nagedachtenis van Pa, Joris, de gemeente, God. Tja, wat is de keus? Wie zijn hoofd boven het maaiveld uitsteekt wordt platgeslagen. Ze neemt nog een teug water en voelt het koude vocht verkoelend langs haar keel glijden. Durft ze wel te kiezen? Ze heeft toch het leven wat ze altijd wilde? Geen geldzorgen, twee gezonde kinderen, mooi huis. Hoezo doperse soberheid? Waar is het meisje gebleven dat naakt de Vecht in sprong omdat ze daar zin in had?

Waarom wilde die vrouw niet meer met haar praten toen ze zei dat ze een Dutch Mennonite was? Was ze een bedreiging? Bekend is dat er een gespannen verhouding bestaat tussen Amish en Mennonites, daar ze veel leden aan hen verliezen, jongeren die de strenge levensstijl niet vol willen houden. Hoewel er aan de andere kant juist op die doperse burens een beroep gedaan wordt als er bij voorbeeld getelefoneerd moet worden of een auto nodig is om naar het ziekenhuis te gaan. Mies staart gefascineerd naar de druppel water die langzaam naar beneden biggelend een streep trekt over het beslagen glas. Kiezen doet soms pijn, want het maakt zichtbaar wat verborgen was.

Het aanrechtblad ligt vol met half afgemaakte knutsels van de kinderen. Naast een opengeslagen kookboek ligt een blocnote vel en een pen, waarop ze was begonnen met het overschrijven van een recept voor brownies. Er was iets tussen gekomen, ze kan het nu wel even afmaken. Mies trekt de afwasmachine open en zet haar lege glas tussen de andere. Er komt een weeë lucht uit het apparaat.

In haar moeders keuken brandt de lamp al, een warm schijnsel op de ronde keukentafel. Het is vroeg donker hier in het kloppend hart van het huis. De afwas ligt te drogen op een theedoek, de kwast hangt aan de kraan, een geblokte handdoek hangt met een keurig wit lusje aan het haakje naast de gootsteen. Rechts tegen de muur is met grote schroeven en rode pluggen een plank met kookboeken bevestigd. Het rekje met gekleurde bekertjes past er precies onder. Op de ijskast staat een goed gevulde rieten fruitmand. Op het prikbord erboven, hangen in gelid een stel besmeurde omgekrulde krantenknipsels, een uitgescheurd recept, een spreuk voor de dag en een lijstje met bustijden en enkele belangrijke telefoonnummers. Op

het fornuis staat een appeltaart af te koelen, bruine stukjes appel piepen tussen het goudbruine vlechtwerk door. De vloer is net een Romeins mozaïek, bezaaid met nog niet opgedweilde modderige voetstappen. Mies zit aan de keukentafel en doet verslag van haar schooldag. Ze wipt haar stoel op twee poten en pulkt intussen aan de losse zool van haar gymp. De korte witte sokjes knellen haar benen een beetje af. Het kan haar niets schelen want ze draagt eindelijk dezelfde kleren als haar klasgenoten. Jammer, dat ze niet met hen mee mocht naar Saturday Night Fever, die zwijmel film met John Travolta en Olivia Newton John. Gelukkig kon ze de stijl wel na-apen van Daisy, haar buurmeisje van zestien.

Moeder schilt aardappelen, keurige dunne kronkels komen tussen haar vingers vandaan als slangenkoppen uit het hoofd van Medusa. Mies gapt een koekje uit de trommel, haar vierde, en staat op om zich nog een glas cola in te schenken. Op het glas staan vrolijke Disney figuurtjes. Daar is ze al veel te oud voor maar haar moeder vind het onzin om nieuwe glazen te kopen. Haar vriendinnen neemt ze liever niet me naar huis. Haar moeder wil altijd horen waar ze met elkaar over praten en komt steeds toevallig haar kamer binnen. Om als ze weg zijn langs haar neus weg te vragen of haar dochter geen behoefte heeft om zich op te maken. Nee, toch hopelijk. Over vriendjes hebben ze het al helemaal niet.

‘Wil je nog thee, Mama’ vraagt ze met volle mond.

‘Eet eerst je mond leeg’ komt het bitse antwoord.

‘Sorry Mam.’

‘Heb je nog huiswerk te maken?’ Mies knikt en staat langzaam op en terwijl ze de keuken uitloopt graait ze nog snel in de koektrommel. Morgen proefwerk Latijn, ze kent nog steeds de woordjes niet. Dat wordt stampen vanavond, ze zal het boek onder haar kussen leggen vannacht, je weet nooit of het helpt.

Door haar bezoek aan Amerika is er veel los gekomen. Opeens is het voor haar relevant geworden wie ze werkelijk is. Ze voelt zich onwennig, losgebroken uit haar poppenbestaan. Een overspelige vrouw. Ultieme vrijheid, doen waar je zelf zin in hebt. Een zondaar wordt bij de Amish volledig uitgebannen tenzij hij of zij schuld bekend ten overstaan van de hele gemeenschap. Het slaat haar aan alle kanten uit. Moet je elkaar alles vertellen, haar hazenhart schrikt ervan terug. Het risico is groot, wil ze haar gezin op het spel zetten? Buiten fluit een vogel met trillende uithalen. Een bluebird, hij zit op de uitstekende tak van een appelboom. Vaste gast in deze streken, het blauwe neefje van het roodborstje. Is God de schepper van hemel en aarde? Darwin heeft voorgoed afgerekend met Adam en Eva. En toch, God moet iets met onze werkelijkheid te maken hebben. God heeft weet van ons komen en gaan, zegt het versje. Haar gedachten gaan naar Joris, heeft hij weet van haar, zijn poppenvrouwetje. Hoe goed kennen ze elkaar na acht jaar huwelijk? In de bijbel heeft elkaar kennen een seksuele lading. Joris weet niets van haar ‘komen en gaan’. Buitenga wel. Haar vingers laten de ansichtkaart dansen, de letters verworden tot een zwarte streep.

Twee dagen later staan ze op het vliegveld van Kansas City. Voor deze ene keer, aan het einde van haar verblijf, zijn de twee vriendinnen samen onderweg, zonder kinderen. Het valt hen niet mee om, voor onbekend hoe lang, afscheid van elkaar te nemen.

'Maddy, het was een heerlijke logeerpartij, dank je wel'. Mies spreidt haar armen voor een real hug.

'Ik moet je nog iets opbiechten' fluistert ze in Madeleines oor 'ik heb Sietse een kaart gestuurd en geschreven dat ik onder invloed van mijn bezoek aan de Amish besloten heb een punt te zetten achter onze relatie'.

Madeleine haalt opgelucht adem, geeft haar een extra knuffel en zegt: 'fijn, dat je tot bezinning gekomen bent. Nou, een goede reis en bel me zodra thuis bent aangekomen.' Mies kan de tranen die haar ogen dreigen binnen te dringen nog maar net tegenhouden. Deze oude vriendschap is haar een leugentje om bestwil waard. Ze had echt gehoopt dat Madeleine, of all people, haar dilemma zou kunnen begrijpen. Sadder and wiser loopt ze de slurf in, de rode lijn volgend op zoek naar stoel tweeënveertig E.

Het lijkt veel langer dan drie weken geleden dat ze op Schiphol aankwam, enthousiast binnengehaald door Joris en de jongens. Onder het mom van een jetlag was ze vrijwel meteen haar bed ingekropen. De overschakeling van vrijheid naar gebondenheid verliep opnieuw vlekkeloos. Na een paar dagen was de situatie weer als vanouds, haar moeder terug naar haar eigen huis, de jongens bijgetankt met aandacht en vol van de nieuwste rage op school. Joris maakt lange dagen op kantoor. Het is tijd om als haar taken voor de gemeente weer wat op te pakken. Ze wil graag, tussen alle bedrijven door, bij verschillende leden op bezoek te gaan. Debbie staat, nu haar scheiding definitief uitgesproken is, al een tijd bovenaan haar lijstje. Het is bewust geen pastoraal bezoek, dat doet dominee Buitenga wel, meer het tonen van belangstelling. Vooral geen medelijden. Eerlijkheidshalve moet ze wel bekennen dat nieuwsgierigheid haar mede drijft.

De deur, die altijd uitnodigend openstond, is dicht, op slot zelfs. Het glimmende nieuwe slot op het verveloze hout fascineert Mies. Een verhaal zonder woorden. Aarzelend steekt ze haar hand uit naar de bel. Voordat erop gedrukt kan worden, vliegt de deur open. Een meisje van een jaar of twaalf met blauwe en rode haren stapt naar buiten. 'Oh, ik ga net weg. Je komt zeker voor mijn moeder, loop maar door ze is boven op haar kamer, aan het behangen.' Meteen loopt ze verder, de deur slaat bijna dicht in Mies' gezicht. '.

Joehoe, Debbie, waar ben je?' Mies loopt door de gang de woonkamer in. Ze kijkt verrast om zich heen, de kamer is opnieuw behangen met vrolijke bloementjes. 'Kom maar boven, ik ben nog even bezig', hoort ze roepen. Mies baant zich een weg door de stapels wasgoed, schoolboeken zonder kافت en andere losse rommel, die op de trap ligt.

'Hoe ben je binnen gekomen, ik hoorde geen bel?' Debbie's vettige haren zijn bijeengebonden in een knot, losse pieken vallen in haar gezicht, haar ogen zijn met zwarte kohlpotlood zwaar aangezet, haar lippen vuurrood. Haar kleren zitten vol vlekken behalve, en hangen slobberig om haar heen.

'Oh, je dochter deed open, ze ging net weg.'

Debbie's gezicht betreft 'dat had ze wel even kunnen zeggen.' Mies trekt haar schouder op en kijkt rond in het piepkleine kamertje. 'Je dochter zei dat je je kamer aan het behangen was, maar dat is dit hok toch niet? Jullie sliepen toch beneden?' Meteen slaat ze haar hand voor haar mond. 'Sorry'.

'Nee joh, ik heb de meisjes eerst laten kiezen en zij hebben een bureau nodig voor hun huiswerk en zo.'

Mies knikt begrijpend, om haar trillende vingers iets te laten doen rommelt ze in haar tas en steekt een sigaret op. 'Jij ook een Debbie?'

In de huiskamer staren de bloemetjes op het behang haar aan. Debbie schenkt koffie in kopjes en de twee oudste dochters schuiven aan. 'Ik zag dat je een nieuw slot op de deur hebt laten maken, voelt wel veilig zeker?' zegt Mies op aarzelende toon. Debbie rookt zwijgend haar shagje. Al snel vult de kamer zich met rook. Mies snuift de rook op. 'Wat ben je nu van plan, de bijstand is geen vetpot, ga je weer werk zoeken?'

Debbie trekt haar schouders op, neemt niet de moeite om te antwoorden. Haar twee meiden, die samen zaten te giechelen, vallen stil. 'Nee, ik blijf voorlopig thuis, de meisjes hebben me veel te hard nodig. Ik wil geen sleutelkinderen van ze maken. Dan maar niet op vakantie naar Amerika.' Uitdagend kijkt ze naar Mies. Die proeft plotseling bloed in haar mond en sabbelt op haar kapotte lip. Met een hand trekt ze

een tissue uit haar tas en legt die tegen haar lip. Met haar andere hand zet ze haar kopje neer. Dan staat ze op. 'Nou Debbie, ik ga maar weer, we hebben even bijgepraat. Kom je ook naar de Ledenvertoeving volgende week? Doe geen moeite hoor, ik kom er zelf wel uit. Tot ziens.'

Met snelle passen alsof de duivel op haar hielen zit loopt ze richting bushalte. In haar hoofd malen de woorden van Debbie voort. Was Amerika alleen maar een luxe vakantie? Het gaf haar vooral ruimte. Tot in haar poriën voelde ze zich er vrijer, kon weer volop ademen, alsof de oude pioniersgeest nog boven het land zweefde. Hoewel ze op tv en in de kranten genoeg voorbeelden gezien heeft van het tegendeel, hoe de conservatieve kerken een zware druk uitoefenen op de gehele maatschappij tot aan de president toe en diens buitenlandse politiek. Het vaak orthodoxe christendom is daar veel meer verweven met de dagelijkse werkelijkheid dan hier in Nederland denkbaar zou zijn. Behalve dan op de Veluwe en binnen de SGP.

Het bushokje bestaat uit kale staketsels, de glazen ruiten liggen in hoopjes korrels op de grond. De knal oranje bank is beklad met graffiti. Gelukkig is de timetable gespaard gebleven. Over tien minuten moet de bus eraan komen, mooi dan heeft ze nog genoeg tijd om boodschappen voor het avondeten te doen voor ze bij school moet staan. Stel je voor zeg, dat Joris, als ze straks aan tafel gaan, een gebed zou uitspreken waarin hij een uitvoerig gesprek met God voert om Hem te danken voor de dag en de mensen die hij ontmoet heeft. In Amerika sprak Henry, Maddy's wederhelft, elke avond een lang gebed uit, met de dampende schalen op tafel, de hongerige kids met slabben voor en lepels in de aanslag. Het gaf haar vooral een ongemakkelijk gevoel, alsof zij een minder oprecht christen was. Wat zou er gebeurd zijn als ze als gespreksonderwerp tegen Henry zou beginnen over God als een verhaal ter inspiratie? Over haar twijfel of het voor haar geloof noodzakelijk is dat Hij werkelijk bestaat? Zou hij dan gewoon de schaal met aardappelen aan haar doorgeven hebben of opgestaan zijn en geweigerd hebben om de maaltijd met zo'n godslasteraar te delen? Geeft het je geen vals gevoel van geborgenheid, wanneer de kerk je tot in detail voorschrijft volgens welke regels je moet leven? Ze grabbelt in haar zakken op zoek naar haar strippenkaart. Haar vingertoppen raken haar telefoon. Ze heeft nog niets van Sietse gehoord. Hij weet toch wel dat ze weer terug is? Het verkeer raast voorbij, lijn eenendertig laat op zich wachten. Met haar kraag hoog opgestoken en haar handen diep in haar zakken, is ze het toonbeeld van ongeduld. Ze heeft een hekel aan wachten, in deze buurt al helemaal. Arme Debbie, het lijkt me geen pretje om hier je kinderen groot te brengen. Ze is blij dat ze niet met de auto is gekomen, grote kans dat ie opengebroken wordt. Ze leunt tegen de kale paal van het bushokje

Als kind kon ze vaak slecht in slaap komen en dan lag ze te woelen terwijl ze probeerde om in haar hoofd allerlei vraagstukken op te lossen. Intussen waren haar oren gespitst op het geluid van haar vaders voetstappen op de trap. Zijn werkkamer lag naast de hare. Pas van het geluid van de typemachine werd ze rustig en kon ze in slaap vallen. Op een van die avonden was ze bezig met de vraag of de hemel niet te vol zou raken als alle mensen die sterven daar terecht zouden komen. Al die mensen van al die eeuwen. Ze had niet eens gehoord dat haar kamerdeur open ging en haar vader binnen kwam. 'Ach Miesje, kindje kun je niet slapen'. Hij was op de rand van haar bed gaan zitten en streek met de hand over haar haren. Ze voelde zich meteen kalmer worden. 'Pap, hoe zit dat nou? Op zondagschool is ons verteld dat als je braaf geweest bent, je later in de hemel komt. En dat Jezus tegen die rijke meneer gezegd heeft dat hij er niet in komt. Alleen als hij al zijn spullen weggeeft. Moet ik ook mijn beer weggeven. Aan wie dan?' Tranen met tuiten huilde ze bij die gedachte, ze kon niet zonder haar beer, maar hoe zat het dan met de hemel. Wat haar vader geantwoord had weet ze niet meer.

Mies werpt een blik op haar horloge, de bus had er allang moeten zijn. Naast haar is een Turkse vrouw komen staan met drie grote boodschappentassen. De prei steekt uit, het stinkt naar vis. Moet ze haar groeten of is dat juist betuttelend?

Met piepende remmen stopt de bus bij de halte, de deuren zoeven open en een giebelende groep meisjes met gekleurde hoofddoekjes rolt naar buiten. De vrouw naast haar bukt en pakt met moeite haar tassen bij elkaar. Haar helpen? Ach waarom. Mies stapt in 'Vijf strippen graag, naar het Bussinckplein'. De chauffeur stempelt af.

‘Mies, wat ziet de tafel er mooi uit, werkelijk een plaatje.’

De kristallen messenleggers flonkeren in het kaarslicht. Een fijne geur van viooltjes vult de kamer.

‘Als iedereen gaat zitten bij zijn of haar naamkaartje dan kunnen we beginnen.’ Mies reddert en wijst haar mede kerkenraadsleden hun plek. Ze zit kaarsrecht naast dominee Buitenga, ze knikt hem even toe en vraagt om een ogenblik stilte.

‘Eet smakelijk’

De soepterrine gaat rond. Voorzichtig proeft ze het oranje vocht.

‘Er staat zout op tafel, voor wie wil.’

Kletterend worden de borden opgestapeld en de lepels verzameld en afgevoerd. Mies haast zich naar de keuken naar Joris, die om onder het etentje uit te komen aangeboden heeft als kok te fungeren. De borden voor de vismousse staan te wachten op het aanrecht. Hij heeft zijn mouwen opgerold en een van haar keukenschorten voorgebonden. Met het elektrische broodmes begint hij de tevoren gebraden rosbief in dunne plakjes te snijden. Om boven het gebrom uit te komen moet hij zijn stem verheffen. ‘Gaat het liefje, is er een goede sfeer aan tafel?’ Mies mompelt wat terug zonder hem aan te kijken.

‘Ik zal over een kwartier de aardappelrozetjes uit de oven halen, dan zijn de sperzieboontjes ook gaar. Ik wil eerst even naar boven lopen om bij de jongens te kijken, volgens mij slapen ze al.’

‘Best.’ Mies spoelt het zout van de radijsjes en schikt ze rond de mousse, plukt hier en daar een blaadje weg en neemt de borden mee naar binnen.

De bittere smaak van de koffie prikt op haar tong. Voorzichtig neemt ze nog een slokje, likt even aan de zere plek op haar lip en kijkt de tafel rond.

‘Kan ik iemand nog wat koffie inschenken?’

Van buiten lijkt de voordeur er een van vele, niets duidt erop dat je vanuit de hal een kerk binnenkomt. Op het balkon, boven de ingang, staat het handgepompte orgel, te bereiken door een krakkemikkig laddertje. De kerkbanken zijn in de zestiger jaren vervangen door losse stoelen, die in een kring staan opgesteld. Achter de avondmaalstafel doet de microfoon op een standaard onwerkelijk modern aan. De ruimte ademt een ingetogen sfeer, sobere witte muren zonder kruis of versiering onderbroken door een enkel glas in lood raam. Een handje vol mensen zit her en der verspreidt. Gebreide truien overheersen, hier en daar en tweedjasje. Mies valt op door haar kleurige zijden bloes en gouden ketting.

Op de agenda van vanavond staan de jaarverslagen van de diverse groepen in de gemeente en het financiële verslag. Haar recente reiservaringen leken zo'n mooie opening te zijn voor de verder met zakelijke items gevulde Ledenvertoeving. Maar Debbie's woorden waren in haar hersenen blijven steken als pijltjes met venijnige weerhaakjes, uiterst pijnlijk om los te trekken. In een poging haar tocht minder op een snoepreisje te doen lijken had Mies in het kort een beeld geschetst van haar gevoelens en gedachten, door het bezoek aan hun Amish broeders en zusters bij haar losgemaakt. In een gekuiste versie weliswaar. 'Het belangrijkste dat ik daar geleerd heb is dat van ons gevraagd wordt om gemeenschap mogelijk te maken. Als doperse gemeente kunnen we kiezen om te werken aan een rechtvaardige samenleving temidden van onze medemensen en alles wat die elkaar aan kunnen doen. Dat is radicaal anders dan de Amish oplossing.' Ze aarzelt 'de wereldse verleidingen laten zich nu eenmaal niet buitensluiten' glipt het uit haar mond.

Tijdens de pauze van stevent Ds. Buitenga op haar af. 'Dag Marie-Louise, wat goed je weer te zien. Dank voor je kaart uit Amerika. Gaat het goed met je?' Hij buigt zich voorover om de gebruikelijke kus op haar hand te drukken en houdt haar iets te lang vast.

'Prima, hoe is het met u?' Nogal ongemakkelijk geeft ze antwoord, het valt niet mee om onder het oog van je mede gemeenteleden dit ouderwetse gebaar elegant aan te nemen. 'Het is een goede vergadering toe nu toe, vindt u ook niet? Enne... als U het leuk vindt, ik eh, heb iets voor U meegenomen uit Amerika. Samen met mijn vriendin heb ik in Harmony een Amish' boerderij bezocht, die souvenirs verkochten aan voorbijkomende toeristen. Ik zal het mandje straks even voor U halen, het ligt op de kapstok.'

Uit het keukentje komt de kosteres met thermosflessen koffie en thee en een blad met kopjes, klonten suiker en kuipjes melk. Mies gaat met het schaalje koekjes rond. Bij de boekentafel staat Debbie met glanzende haren. Los over haar schouders hangend en een hippe trui aan in het middelpunt van de aandacht van andere vrouwen. Ze vertelt blijkbaar een grappig verhaal, er klinkt vrolijk gelach. Iemand slaat een arm om haar schouders en geeft Debbie een zoen op haar wang. 'Fijn voor je' vangt Mies op. Ze houdt haar pas in, draait zich om zet de koekjesschaal op tafel.

Bij de rest van de vergadering kost het haar grote moeite om haar gedachten bijeen te houden, een paar keer valt er een ongemakkelijke stilte, wanneer van de voorzitter een antwoord wordt verwacht. De benauwende scène doemt op van die kerkdienst van de Mennonite huisgemeente in Kansas City die ze tenslotte nog had bijgewoond. Weer zat ze op de gebloemde bank, ingeklemd tussen twee oudere dames. Halverwege de dienst was er tijd ingeruimd voor een bijbelstudie over verhaal van de overspelige vrouw bij de bron, uit Johannes. De meningen waren sterk verdeeld over wat Jezus daar nu eigenlijk zegt. Veroordeelt Hij hier overspel? Of geeft Jezus met zijn opmerking 'de man met wie je leeft is niet jouw man' aan

dat hij haar ziel doorgrondt? Wat een gruwelijke speling van het lot dat juist die tekst op het leesrooster stond. De verschillende stemmen klinken nog na in haar oren, ruwe knauwerige klanken, het zangerige accent van de midwest. Een bijzondere collectie mensen, een arts, een lokale bouwondernemer en wat losse figuren. Tegenover haar zat een nogal shabby gezin, zes kinderen keurig op een rijtje van oud naar jong, behalve de baby, die lag aan zijn moeders borst. Diep in haar hart gruwelde ze van de kinderen met hun groezelige kleren en afgesleten teenslippers aan modderige voeten. Hun moeder irriteerde haar al helemaal door haar klagerige manier van spreken. De vader, een schapenboer van achter in de dertig met een lange paardenstaart, was de inleider van die morgen, een fel debater. Later hoorde ze dat dit gezin op een te klein stuk grond ergens buiten de stad woonde en nauwelijks rond kon komen. De gemeente steunde hen regelmatig met tweedehands kleding en soms een voedselpakket. Maar het was deze familie die het initiatief genomen had tot een geldinzameling voor het lokale Ronald McDonalds huis. Haar vooroordeel verkrumelde. Food for thought.

De vergadering duurt en duurt. Mies gaapt verstolen achter haar hand en werpt even een blik op haar horloge. De penningmeester is nogal lang van stof en cijfers interesseren haar niet erg. Thuis laat ze alle bankzaken, weinig geëmancipeerd, met een gerust hart aan Joris over. Nadat alle aanwezigen bedankt zijn voor hun komst wordt met een gedecideerde hamerslag de vergadering gesloten. Met een lach keert ze zich naar Ds. Buitenga. 'Nu heb ik tijd voor U'. Hij kijkt haar aan. Wanneer ze met haar kado uit de gang terugkomt is hij verdwenen. Volgens de kosteres is de voorganger naar huis vertrokken, hij kon meerijden met de penningmeester.

De voordeur klapt achter haar dicht. Een vleug prikkelende herfstlucht is mee geglipt en verjaagt de mufte geur van natte winterjassen en rubber laarzen. Mies hangt haar ski-jack op de kapstok, de zakken puilen uit. Ze haalt haar portemonnee uit de linkerzak en legt hem op het haltafeltje. Hoeft ze die niet meer te zoeken wanneer straks de pakken van Joris van de stomerij terugkomen. Zo te voelen zit er voldoende kleingeld in. Ze rilt en trekt haar vest strakker om zich heen, loopt de trap op naar boven. Op de overloop aarzelt ze even. Een rij dichte deuren staren haar aan. De deur naar de zolder staat op een kier en een streep licht valt over de blauwe geribbelde vloerbedekking. Met slepende voeten klimt ze de trap op. Haar adem komt stotend. Hoest kriebelt in haar keel. Stom, mompelt ze, ben ik toch nog vergeten de was mee te nemen. Komt straks wel, eerst de logeerkamer op orde krijgen.

De kamer is heel licht, voor het grote veluxraam hangen verbleekte gordijnen. De ruimte oogt als een kruising tussen een opslagruimte voor de kerkbazar en een bergruimte. Mies zucht en doet even helemaal niets. Dan baant ze zich een weg naar het raam door de dozen, stapels afgekeurd speelgoed, te kleine kinderkleren en onherkenbare rommel. Frisse lucht zal haar goed doen. Na enig wrikken klapt het dakraam naar buiten open.

Zich uitstrekkend op haar tenen lukt het haar net om het hoofd naar buiten te steken. Gretig haalt ze adem. Met diepe teugen zuigen haar longen de frisse lucht naar binnen. Stof dwarrelt om haar heen. Haar neus prikt en ze wrijft er met haar hand over, de nies blijft weg. Het zachte gekoer van een houtduif overstemt de stadsgeluiden. Het dier zit parmantig op het randje van de dakkapel van de burens. Zijn grijze veren glimmen, de roze borst vooruit. Hij schrik van een onverwachte beweging van Mies en vliegt op.

Noachs duif was wit. Zo vertelt ze altijd aan de kinderen van zondagschool omdat hij er op de meeste plaatjes zo uitziet, liefst nog met een groen takje in zijn snavel. Staat dat wel in Genesis? Misschien was het niet eens een duif maar gewoon een vogel, een mus of een merel. De raaf mocht het eerst weg uit de ark, die kwam niet terug. Wat wil je, raven zijn aaseters. Waarom kwam die duif wel terug? Als dank golden zijn nazaten als offerdier bij uitstek. Zij die zich geen schaap of ram konden veroorloven offerden in de tempel een duif. Alsof God op offers zit te wachten.

Beneden toetert een auto. Mies schrikt op uit haar gedachten, trekt haar hoofd weer naar binnen. Raakt net de scherpe punt van de grijze loodflap die de regen buiten moet houden. Het doet gemeen pijn. Kluns die ze is. Ze wrijft over haar hoofd en voelt een stevige bult opkomen. Kan ze de jongens, als ze uit school komen weer een mooi verhaal vertellen. Berend wil vast weten of het pijn gedaan heeft. Hij zal er wel een kusje op geven. Haar kleine ridder. Joost voelt zich te oud voor zonen, lijkt meer op zijn vader, niet zeuren maar doorgaan. Berend is nog heerlijk klein, kan zo kwetsbaar zijn in zijn gevoeligheid. Twee kinderen, allebei uit haar buik gekomen, totaal verschillend van karakter. Ik zal een foto van hen op het nachtkastje zetten, neemt ze zich voor, zal Mam vast leuk vinden.

De kamer wacht. Volgende week komt moeder voor drie weken revalideren. Het bed, de tafel en een paar planken in de kast moeten toegankelijk gemaakt worden. Die enkele keer dat er iemand komt logeren, stopt ze de logé meestal in Joost z'n bed en mag hij bij Berend in de kamer slapen op de extra matras. Voor die ene week dat zij in Amerika was afgelopen zomer was het geen probleem, misschien hadden ze haar daardoor minder gemist. Mies bukt om een gevallen handdoek op te rapen, automatisch vouwt ze hem op en legt hem op de stapel. Het zal niet meevallen met moeder zo lang over de vloer. Hopelijk is ze geen lastige patiënt. Joris kan er

helemaal niet tegen als iemand in huis ziek is. Al dat gedoe met dekens op de bank en liflafjes die speciaal gekookt moeten worden. 't Zal wel met vroeger bij hem thuis te maken hebben. Gelukkig is het een kleine ingreep in het ziekenhuis, Mam is flink genoeg. Nadat haar vader vijf jaar geleden onverwacht overleden is, heeft Mies zich voorgenomen meer aandacht aan haar moeder te schenken, voorzover dat met een jong gezin gaat.

Intussen groeien de stapels op het bed. Kleren links, het ongestreken wasgoed op het hoofdeind, het speelgoed in een lege bananendoos. De pop met het ene been bungelt levenloos in haar handen. Op het gezichtje speelt nog steeds die kleine glimlach geaccentueerd door de enkele babykrul op het verder kale hoofdje. Lotje was een cadeau voor haar twaalfde verjaardag, na lang zeuren. Het babypopje had een roze jurkje aan gehad met een witte kraag, weet Mies nog. Och, wat was ze er blij mee. Ze heeft zich niets aangetrokken van al die tantes die zeiden dat ze veel te oud was voor babypoppen. Zo'n groot meisje speelt toch met barbies? Tante Louise, die zelf twee opgeschoten jongens had vond het maar niks. Zij kon niet weten dat die plastic poppen met dikke tieten en lipstick lippen haar bang maakten. Lotje niet, Lotje lachte lief en deed haar ogen dicht als ze ging slapen. Met een vinger strijkt Mies voorzichtig het verschoten jurkje glad. Haar hand aarzelt bij de open plek waar tot voor kort een been gezeten had. In een opwelling had ze Joost de pop gegeven. Joost, die uren zoet kon spelen met zijn auto's en blokken. Een blik op Lotje en hij pakte haar bij het been vast en slingerde haar net zo lang rond tot ze gelanceerd werd. Het been gooide hij achteloos op de grond. Mies had zonder succes een poging gewaagd in de Gouden Gids een poppendokter in de buurt te vinden. Zo kwam Lotje op zolder terecht, haar been is spoorloos verdwenen. Ze bukt zich en legt het popje behoedzaam in de bananendoos. Beneden rinkelt de telefoon. Terwijl ze de trap af dendert, hoort ze vaag een klik en haar eigen stem die opneemt: 'dit is het antwoordapparaat van Joris en Marie Louise. Op dit moment kunnen wij u niet te woord staan...'

Ze haalt het net. Piepend van ademnood: 'Met mij'

'Oh ben je toch thuis, meisje. Ik wilde met inspreken. Ik hoop niet dat ik je stoort met je drukke bezigheden.'

De telefoon glijdt bijna uit haar klamme hand terwijl ze met opgewekte stem haar moeder antwoordt 'Nee, hoor mama, ik maak net je kamer in orde.'

De kaart ligt onbeschreven voor hem op tafel, het adresboekje opengeslagen ernaast. Wat moet hij haar schrijven? In z'n bed wil hij haar niet meer, maar die gratis etentjes zal hij missen. Je kon tof lullen met die meid. Zachte heelmesters maken stinkende wonden zegt zijn vader altijd, niet dat hij zich veel van zijn ouwe's wijsheden aantrekt, maar toch. In de gang staat de plunjezak klaar voor aan boord. Een week naar de Duitse Wadden met een groep scholieren, leek hem wel wat. Niet te moeilijk, je moet vooral veel brood, bier en een paar mud aardappelen voor stampotten inslaan. Het extra zakcentje is mooi meegenomen. Intussen is er nog steeds geen woord geschreven. Sietse zucht, staat op en loopt naar het aanrecht, ergens moet nog een pakje shag liggen. De aansteker is spoorloos dus hij steekt een lucifer in het waakvlammetje van de geiser. De vlam kleurt een ogenblik paarsblauw. Terug aan tafel bladert hij door een stapel lottobriefjes, zet met de afstandbediening de televisie aan en klikt op teletekst, regel voor regel vergelijkt hij de kolommen met de gevallen lottogetallen en kleuren. Na het laatste vel schuift hij de hele handel in de prullenbak. Tijd om te vertrekken. Hij stopt bij de schoorsteenmantel pakt het kaartspel op en stopt het in zijn zak. Dat was wel weer leuk bedacht van d'r. Het heeft steeds effect als hij de kaarten in de kroeg op tafel gooit. 'Hoe kom je daar nou aan, dat zijn toch...' En hij dan heel nonchalant 'Ja, dat zijn de Amerikaanse presidenten.'

Met zijn witte zeiljack over zijn schouder geslagen en zijn plunjezak in de hand loopt hij door de tuin richting auto. Tussen de betonnen stoeptegels tiert het gras welig, in een pot staat een miezerige conifeer zijn best te doen enig groen aan de omgeving toe te voegen. Hij gooit de zak achterin de grijze fiat, bouwjaar onbekend en gaat op de voorstoel zitten. Draait het contactsleuteltje en start de motor. Het Italiaanse, vehikel, gewend aan een warmer klimaat, roest onder hem vandaan, hij rijdt er zelden in. Voor zijn werk is de fiets veel handiger om snel van de ene brug naar de ander te gaan via het jaagpad. Vooral de opvarenden van plezierbootjes zijn ongeduldig en kunnen behoorlijk onbeschoft worden als ze vinden dat ze te lang hebben moeten wachten. De beroepsvaart komt zelden voorbij.

Zijn telefoon speelt de eerste tonen van Ik voel de winden Gods vandaag. 'Oh, Jezus ...Mies.' Sietse verbreekt de verbinding, bijna onmiddellijk gaat de telefoon opnieuw over. Hij checkt het nummer en klikt het weg terwijl hij de A7 richting Harlingen opdraait.

Kale bruine takken priemen door de lucht. De witte bast oogt bloot. De bladeren, geel, groen, hier een daar een vleugje rood dwarrelen op het ritme van de blazende wind. De auto rijdt voorzichtig langs de gracht, het zwarte rubber plet de bladermassa en laat een bloedig spoor achter. De storm woedt verder en blaast gretig en met volle kracht het water uit de gracht omhoog; grauw groen wordt helder tot de regenboog in de druppels verschijnt. Het licht laat zich niet vangen, de druppels vallen in de donkere water. Een bootje klapt ongeduldig aan haar touw, de rafelige einden fladderen rond. Een donker zeil verheft zich en stort weer neer. Nogmaals, nog hoger gaat het zwarte spook, de nachtmerrie komt nader bij. Dan plukt de wind het zeil uit de lucht en speelt er zelf mee. Steeds dichterbij het water en weer omhoog. Totdat het dekzijl het water raakt en snel naar de modderige bodem zinkt. Akelig stil en naakt wacht de boot de klappen af. Bladeren plakken zich vast aan haar wanden. Een chipszakje nestelt zich in de hoek, een koekpapiertje houdt het gezelschap. Een nieuwe vlaag pakt ook hen weer op en smijt hen op het dek. Twijgen vallen uit de boom, al het jonge eenjarige hout verliest de strijd. Een zwarte hond sjokt voorbij. Op zijn rug staan zijn haren dreigend overeind. Zijn baas is nergens te bekennen. De hond blijft staan, tilt zijn poot op, gele druppels spetteren op de bladermoes.

Mies stapt uit, ze houdt met een hand haar jas vast en klemt een kleine weekendtas onder haar andere arm, kijkt onderzoekend om zich heen. Ze schrikt wanneer iets zwarts naast haar opduikt. De hond ruikt even aan rand van haar jas, en sjokt verder. Met moeite houdt ze haar voet in. Bladeren vliegen om haar hoofd, haar lange kastanjebruin geverfde haren slingeren voor haar ogen. Met een ruw gebaar veegt ze de slierten opzij en knippert met haar ogen die pijnlijk steken door de harde wind. Met een plof valt haar tas op de grond, glas breekt, donker rood vocht lekt onopgemerkt op de grond. Gebiologeerd staart ze naar de lindes langs de gracht, naar de statige stammen met hun zwiepende takken, naar het grachtwater dat briesend en bruisend opbokst tegen de wind. Haar ogen blijven hangen op het bootje aan de overkant. Zo te zien zal het touw het niet lang meer kunnen volhouden, de harde klappen weerkaatsen in haar oren. Het doet haar even denken aan de afgelopen zomer. Toen had ze het idee gehad om ze haar touwtjes door te snijden en haar eigen leven te bepalen. Je kan wel los komen maar het gaat met harde klappen gepaard. Gelukkig maar dat ze Joris niets verteld heeft. Het was onnodig.

Daar staat ze nu. Toch weer voor zijn deur. Pas onderweg in de auto had ze de politiewaarschuwing gehoord, dat men zo veel mogelijk thuis moest blijven en alleen als het strikt noodzakelijk is de weg op gaan. Tijdens het laatste stuk, van de snelweg af, had ze echt last van de storm gehad, het kostte haar grote moeite het stuur recht te houden. De witte kever voelde als een stuiterbal op de provinciale weg.

Sietse staart verwonderd naar de anders zo rustige straat. Het beeld is wezenlijk veranderd door stormkracht tien. De oude lindes houden in dit geweld stand, mensen niet. Met het gordijn in zijn hand blijft hij staan. Ziet iemand uit een witte kever stappen. Die is gek om er met dit weer op uit te gaan. Hij trekt het gordijn een stukje dicht en steekt zijn hand uit naar het koordje van de luxaflex. Verstijft. De figuur komt hem opeens bekend voor. Mies? Nee hè, is ze echt zo gek geweest om te komen? Stomme vent die hij is, hij had het kunnen weten. Het kaartje was in een opwelling verstuurd. Hij was ladderzat, had in de kroeg zijn maat over haar verteld. Dat het toch wel wat had, zo'n vrouwtje dat een heel eind kwam rijden om met hem

te neuken. Hoe goed hij het geregeld voor zichzelf. Strak schema. Steeds ervoor zorgen dat, op de dagen dat ze kwam, hij pas 's middags vrij was. Eerst een uurtje in bed, daarna ergens een hap halen, op haar kosten. Hij zorgde er wel voor dat ze op tijd weg moest om weer bij haar man en kinderen te zijn. Hij zei nog tegen Houter: 'Duidelijk dat ze thuis tekort komt. Zo wild, niet te remmen. Ik geilde gewoon op die parelketting en gouden schakelarmband. Ze belde me wat te veel. Weer zo'n verliefd wijf.' Hij kijkt beter: Is het echt Mies? Opeens zwaait ze wild met haar armen. Ziet ze hem? Nee, toch niet. Gillend en joelend holt ze tegen wind en bladeren in. Op de stoep, naast de auto staat een tas. Hij ziet haar roepen maar door het geraas vangt hij niks op. De wind speelt een dol spel met haar, dreigt haar omver te gooien, ze buigt mee en geeft niet op. Ze is niet bang, laat zich koesteren door de harde wind. De stem van een verslaggever klinkt op uit de televisie en rukt hem eventjes los van het raam. Werktuigelijk draait hij zich weer om en leunt tegen het koude glas. De dans van de vrouw met de elementen windt hem op. Even is hij haar kwijt. Dan ziet hij haar weer, ze staat tegen een boom geleund. Kippenvell! Strijkt ze nou met haar vinger langs de stam? Sietse knippert met zijn ogen.

Haar lijf tintelt van de bijtende kou. Haar wangen gloeien. Voorzichtig strijkt Mies langs de witte wond, de door de storm meegesleurde tak heeft de bast ruw opengetrokken. De scherpe schorsrand snijdt in haar vinger. Haar plezier lekt weg. Net een lekgeprikte ballon waar niets meer van overblijft dan een flodderig velletje. Ze trekt haar jas recht pakt haar haren bijeen en draait ze tot een paardenstaart. Loopt terug naar de stoep en pakt haar tas.

Sietse sluit resoluut de gordijnen. Hij ploft neer op de bank, trekt zijn voeten onder zich. Zijn grote teen blijft haken in een scheurtje. De bank is een van de weinige dingen die hij altijd zelf gehouden heeft na het onvermijdelijke einde van zijn verhoudingen. Samenwonen bleek niks voor hem te zijn. Als troost schonk hij zijn ex-vriendinnen altijd de apparaten. Een keer zat hij zelfs zonder ijskast en wasmachine, maar dat was na vijf jaar. Gelukkig is het met Mies nooit zover gekomen. Hij ziet zich alweer bij de BCC staan. Hij grinnikt bij de gedachte aan de vaste verkoper. Type gereformeerde ouderling, vader van veel kinderen, die hem steeds weer met ijzeren beleefdheid bejegt. 'Ah, meneer Buitenga, bent u daar? Zeker een nieuwe ijskast nodig of is het een broodrooster deze keer?' Met de afstandsbediening zet hij het geluid harder om de geluiden van buiten te overstemmen. De bel blijft overheersen. Sietse onderdrukt zijn impuls om via de achterdeur te verdwijnen. Het opgewonden gevoel van zo-even is verdwenen. Geërgerd loopt hij naar de voordeur.

Voor de derde keer drukt Mies op de bel. Ze stampvoet, driftig drukt ze nog een laatste keer. Door de voordeur heen komt de stem van de nieuwslezer van het achtuurjournaal: zwaarste storm sinds twaalf jaar...veel schade...mensen worden geadviseerd om zo veel mogelijk binnen te blijven. Eindelijk zwaait de deur open en kijkt ze in het semi-verbaasde gezicht van Sietse, die haar met opgetrokken wenkbrauwen vragend aankijkt.

'Ben je nog van plan me binnen te laten? Ik heb een rampzalige rit achter de rug.' bijt Mies hem toe. Sietse doet een stap naar achter en Mies wringt zich langs hem heen en trekt haar jas uit. Een natte mouw veegt in zijn gezicht. Hij duwt de deur in het slot, draait zich om en loopt terug naar de kamer. De stem van Mies kabbelt achter hem aan. 'Ben je erg verbaasd dat ik gekomen ben? Het is achteraf gezien niet erg verstandig om met deze storm over hiernaartoe te rijden. Weet je, ik had me er zo op verheugd om je weer te zien, nou ja, jij weet ook wel...ik was erg verrast dat je weer contact opgenomen had. Ik kon gelukkig zonder al te veel smoezen weggkomen. Vergadering van de kerk. Komt vaak genoeg voor deze tijd van het jaar.' Mies raakt verstrikt in haar eigen redeneringen. Ze hangt haar jas op de kapstok

om te drogen. Ze gaat de kamer binnen, loopt rechtstreeks naar de kachel en houdt haar handen er boven. 'Lekker die warmte.' Het zwijgen van Sietse maakt haar onzeker. Wat kijkt ie haar nou aan met die onleesbare blik in zijn ogen. Ach, wat, denkt ze, loopt op hem af en slaat haar armen om hem heen. Duwt zich tegen hem aan. Sietses lichaam reageert niet. Mies voelt de lauwe warme schaamte door haar heen trekken en laat hem los. 'Oh, sorry ik dacht...'

Sietse geeft haar een duwtje richting de bank. Mies ploft neer. Haar gedachten laten zich niet vangen, ze rennen als razenden rondjes in haar hoofd. Stom, stom, had nooit moeten komen, hij wil me niet meer, maak ik me hier even belachelijk.

'Sietse'

'Mmmm'

Voorzichtig legt ze haar hand op zijn arm. Die arm waarvan ze alle haartjes geteld heeft. Haar vingertoppen verkennen de bobbeltjes die de tatoeage in zijn huid heeft achtergelaten. De arm voelt koud aan, een onwillig stuk vlees. Haar vingers leven een eigen leven los van haar malende hoofd. Op zoek naar warmte glijden ze omhoog naar zijn hals, voelen aan zijn lippen. Sietse schudt haar hand af. 'Laat me even het nieuws uitkijken, we hebben toch de hele avond. Pak maar wat te drinken als je wilt. Er staat volgens mij nog bier buiten op het platje.'

Mies staat op en loopt naar de gang. 'Jij ook een biertje?' Haar stem klinkt een schrille octaaf hoger.

De stapel gelezen kranten is er de afgelopen maanden niet kleiner op geworden en verspert bijna de achterdeur. De VVV poster met lijst van een uitnodigend strandgezicht op Terschelling, staat nog steeds te wachten op een spijker. Ondanks de stapels oud papier ruikt het niet muf. Van de deur is een ruitje gebroken, een koude tocht glipt erdoor naar binnen. De deurklink glimt licht en voelt glad en koud aan. Geen kleverige kinderhandjes hier, geen sporen van modderlaarzen in de gang. Met moeite vindt ze het krat bier tussen twee fietsen, een kliko en een berg aangewaaide rommel. Het krat bevat voornamelijk lege flesjes. Mies rukt de laatste twee met kroonkurk eruit. Achter haar valt de deur in het slot, het gebroken ruitje rammelt luid. Ze wacht een paar tellen voor ze de gangdeur weer open doet. De wind voelt strelend koel aan op haar wangen. Haar hoofd is leeg. Meestal is er die stem. Gedraag je netjes. Wat moeten de mensen wel denken van je? Vandaag had haar lijf gewonnen, sleurde haar voort tot Arum. Als in een roes had ze de kinderen aan de oppas overgedragen. Een onleesbaar briefje gekrabbeld voor Joris en het ergens op de keukentafel achtergelaten. Ze is niet in staat zich te verroeren tot een rilling van kou haar weer tot haar positieven brengt. De gang voelt opeens warm aan, haar ogen scannen de witgestuukte muur. Ergens moet die vlek zijn van het glas wijn dat uit haar handen was gekletterd, in haar haast om zich aan te kleden. Die keer dat Klaas Houter, Sietse's vriend, onverwachts op de stoep stond. Saved by the bell.

Met een klap belanden de flesjes op tafel. Sietse kijkt haar in haar gezicht aan. De rode blossen trekken haar wangen strak. Haar gelige tanden bijten in haar onderlip. Die plagende blik van daarnet is uit haar ogen verdwenen. Goed zo, ze is boos. 'Als je een glas wil moet je het zelf even pakken' zegt hij lui. Zijn huid reageert, hij voelt de tinteling door hem heen gaan. Met een vlugge zwaai veegt hij de papierrommel van de tafel. De Veronica gids valt open op een advertentie voor 06 nummers. Met zijn voet schuift hij het blad opzij, pakt de opener en leunt weer achterover. Ze staat daar maar en zegt niks. Hij lacht en wrijft over het leer naast hem. 'Plof neer. Netwerk begint zo?'

Mies' voeten zitten aan de vloer gekleefd. Haar lichaam is op slag veranderd in een zoutpilaar, als de vrouw van Lot, die toch had omgekeken naar het brandende Sodom en Gomorra.

'OK, ik heb me vergist, stom, ik ga weer. Ben hartstikke gek ook dat ik me zo beet laat nemen. Ik geef toe, ik ben zelf in de auto gestapt en naar je toe gekomen. Maar

ik had een ander welkom verwacht, een arm om me heen is wel het minste. Misschien had ik niet eens verwacht dat we zouden vrijen. Je zei altijd dat je onze gesprekken zou missen. Ik had gewoon gehoopt op een gesprek... Weet ik veel waarover, je nieuwste vriendin. Je werk, die eikel van een baas waar je steeds ruzie mee hebt. Ach laat maar, ik ben stom geweest, hartstikke stom.'

Sietse ziet tranen van woede in haar ogen schieten. Met een boos gebaar wrijft ze weg, haalt haar neus op en doet haar mond open als om de tirade voort te zetten. Met zijn heupen wiebelt hij even heen en weer. De kleine beweging ontgaat Mies. Nog dieper zakt hij weg in de bank. Tussen zijn wimpers door gluurt hij naar haar rode hoofd. De onmacht heeft haar razend gemaakt. Een trage glimlach speelt om zijn lippen. Voor hij het zich goed realiseert hoort hij de voordeur met een smak dichtvallen. Brokjes kalk vallen uit het plafond naar beneden. Even overweegt hij of hij achter haar aan zal gaan en loopt naar de gang. Op de grond onder de kapstok, waar haar tas stond is nu een rode vlek. Hij bukt zich, steekt zijn vinger in het vocht en ruikt eraan. Wijn. Jammer, het zal vast weer een mooie fles geweest zijn uit Joris' kelder. Zijn hand veegt hij af aan zijn broek, grabbelt vervolgens in de zak van zijn zwarte werkjack dat aan de kapstok hangt. Vist zijn mobieltje op en schakelt het uit.

Sommige boeken staan rugloos in de kast, het patroon van het bindlinnen toont naakt. Andere boeken hebben een halve rug die hangt aan wat laatste draadjes. Stukgelezen boeken, gekoesterde lievelingen. Dik Trom leunt broederlijk tegen de 'De kinderen van de grote fjelt'. Alle delen van het Kleine huis op de prairie, met hun papieren jasjes, staan keurig op volgorde. Elk deel heeft weliswaar een eigen kleur kaft, maar de tekeningen hebben gewonnen, de jasjes bleven aan. De kast is al talloze malen verbouwd. Dankzij het handige systeem van Lundia kan elke stapel nieuwe boeken er in. Op sommige planken zijn de frutsels, die lege randjes sierden, verdwenen om plaats te maken voor een dubbele rij. De Agatha Christie's, kleine engelse pockets, dunne goedkope gelijkde uitgaven vol ezelsoren, zijn eerlijk gepikt uit de kast van opa. Na elk bezoek kwamen er een paar Christie's mee. Opa en zij waren toch de enigen in de familie die zulke pulp lasen. Bijna compleet is de serie nu. Als felle stoorzenders staan de vier moderne Nederlandse uitgaven ertussen met nummers op de rug 4, 83, 15 en 39. Hoewel ze op de achterste rij staan, helemaal tegen de muur aan geschoven, steken ze er toch nog bovenuit. Op de onderste plank bevindt zich de collectie kerstbundels. Enkele mooie prentenboeken van de Vier Windstreken en van Christoffor, met platen vol glitter en andere visuele effecten. In elk verhaal klinkt de kerstgedachte door, kerstmis is geborgenheid, een plek in de herberg voor de verdwaalde vreemdeling. Er tussen staat een mager deeltje, ooit tweedehands gekocht, een kerstverhaal verteld door An Rutgers van der Loeff. Het speelt in het Duitsland van vlak na de oorlog. Bij de Oost-Duitse en Pruisische vluchtelingen die opgesloten zaten in barakken. Op school werd alleen geleerd dat Duitsland terecht de oorlog had verloren, maar nooit is er iets gezegd over het lot van de vele mannen, vrouwen en kinderen die hals over kop op de gevlucht waren voor de Russen en al hun bezittingen achter hebben moeten laten. Zij waren niet welkom bij hun eigen landgenoten, want er was geen plek voor uitvreeters en landlopers.

Op haar knieën gezeten tuurt Mies naar de boekenkast, het oudste stuk heeft ze van haar ouders voor haar vijftiende verjaardag gekregen. Ze was vooral verrukt van het deurtje dat op slot kon. Haar dagboek lag veilig en de sleutel sliep onder haar kussen. Bladzijden klaagde ze vol over hoe gemeen Mama niet was, wat een rotwijf. Over al die zogenaamde vriendinnen die maar zeurden hoe het toch kon dat zij nog nooit echt gezoend had met een jongen. Ach, die kast heeft al zoveel meegemaakt, is steeds weer aangepast en aangebouwd. Van de zolderkamer in Groningen, ingetrokken in het appartement van Joris. Zijn wanden waren gevuld met de teakhouten bibliotheekkasten die hij van zijn grootvader gekregen had, haar kast mocht wel op de overloop staan. Nu, na hun de verhuizing naar het Oosten van het land, prijkt hij op haar eerste eigen studeerkamer. Kan geen kant meer op, de grenen stellingen zitten klem tussen de deur en het raam.

Mies heeft grote zin om een lekker potje te snotteren boven een boek. Waar staat Schoolidyllen? Op goed geluk trekt ze het boek uit de rij, slaat het open en begint te lezen. Meteen weet ze weer waar ze is, wat er al gebeurd is met Jet van Marle en wat nog komt.

'Mama, Mama, ik ben klaar, je moet nu komen.'

'Godverdomme, Berend, leer nou eindelijk eens zelf je billen af te vegen. Ik kom niet.'

'Mama' Het gekrijs wordt oorverdovend.

'Hou je kop' schreeuwt Mies terug. Ze legt met een zucht het boek op de grond en probeert haar verkrampte benen te streken. Wiebelig loop ze naar de deur. De kruk voelt koud en vijandig aan. De deur wil niet open.

'Mama, Mama' klinkt het uit de badkamer 'je moet nu komen'. Met een ruk gooi ze de deur open en roept: 'Ik moet niks!' Het is al te laat, de betovering is verbroken. Terwijl ze met droge ogen de trap af loopt stroomt haar hoofd vol met alle dingen die gedaan moeten worden.

De grove bruine kluiten liggen er desolaat bij. Sinds de boer er na de oogst met de eg overheen gegaan is er niets meer mee gebeurd. Zelfs het onkruid dat aan de randen welig tiert, heeft geen wortel kunnen schieten. Een stille getuigenis van het zich steeds weer herhalende ritme van zaaïen en oogsten.

Taaie klei die zich vastzuigt aan je schoen en een extra zool vormt alsof de voet steun behoeft. Met zijn handen op zijn rug loopt hij in gestaag tempo. Fluit tussen zijn tanden, een zwart-witte kop kijkt op en snuffelt verder tussen de graspollen. Sietse fluit opnieuw, de schelle toon blijft sidderend hangen boven het land. Een meeuw schreeuwt terug en duikt naar beneden op zoek naar een vergeten wurm. Witte veren in de lucht voorspellen storm, maar voorlopig spiegelen de takken van de treurwilgen zich nog het rimpelloze water van de sloot. De hond springt in het water en het spiegelbeeld breekt in grote kringen uiteen. Met een hap riet in zijn bek, kruipt het dier druipend van de modder op de kant. Schudt zich uit en inspecteert zijn prooi. Sietse fluit nogmaals, de hond pakt de stengels op en holt op hem af, zijn staart kwispelt breed. 'Los!' De hond herkent het spel en opent zijn bek. Zijn baasje speelt vals staat met zijn voet op riet en stuurt hem weg.

Sietse wrijft met beide handen over zijn rug, hij is stijf, zijn linkerkuit krampt, de klonten klei maken het er niet veel beter op. Voor hem doemt het silhouet op van een kerk. Alleen het lage torentje verwijst nog naar de oorspronkelijke bestemming, een doopsgezinde Vermaning. Binnen zijn de wanden gesloopt en doet de ruimte dienst als atelier. De schilder geniet grote faam vanwege zijn naaktportretten. Sietse heeft ze wel eens gezien, fijne pentekeningen van vrouwen vlak na de daad. Eén doek had hij graag thuis willen hangen. Met felle streken olieverf was de suggestie van een man en vrouw neergezet. De naakte rug van de man boeide hem. Ongewild riep het de herinnering op aan zijn vader. Die ene keer dat hij hem naakt had gezien zonder zijn domineespak. Die rug maakte hem klein, verwarde zijn zoon. Toch zou hij het doek boven zijn bed willen hangen. 'Kijk Pa, hier neuk ik.'

De hond jankt en draait om zijn voeten, Sietse schopt het riet terug in het water, zijn broekspijp komt vol grijze rottend stinkende spetters. 'Verdomme.' Hij haalt het rode gevlochten koord uit zijn zak en klikt het vast aan de halsband van de hond. 'Kom, we gaan terug.'

Opeens is het voorjaar. Vijftien graden en volop zon. Krokussen kleuren de voortuin, takken van de hazelaar zijn bedekt met een lichtgroene waas en voorzichtige lichtgele knoppen. Het kriebelt, een nieuwe lente, nieuwe kansen. Mies loopt de straat uit en slaat de hoek om. Stevig doorstappend op weg naar het winkelcentrum enkele straten verderop, even houdt ze haar pas in. Op het terras van 't Wapen zitten de eerste zonzonbidders in hun dikke winterjassen te genieten van hun koffie. Het is een uiterst verleidelijk plaatje. Ze aarzelt geen seconde en ploft meer op een lege stoel. De boodschappentas ligt leeg en slap naast haar. Ze leunt naar achter met haar ogen dicht, snoet in de zon. Laat de warmte haar huid strelen. Hoeveel kaarten en brieven heeft ze niet geschreven vanaf dit terras. Dromend van een roze toekomst met Sietse. Dwaze huisvrouwenromannetjes bedenkend, terwijl het drukke stadsleven om haar heen gewoon doorging. De brutale mussen die zomers de tafels onveilig maken zijn er nog niet. Hebben het te druk met nesten bouwen en andere lentezaken. Volgezogen met kleuren en geuren neemt ze een slok van haar cappuccino. In de gracht aan de overkant dobberen wat bootjes, nog grauw van de winterse aanslag. Aan de walkant staan twee fietsen met grote kettingen. Een mist een achterwiel, de ander heeft een platte band. Om haar heen klinken de opgewekte stemmen van mensen. Haar buurman spreekt te hard in zijn mobiele telefoon. Iets over een verkeerd geleverde bestelling. De man zit druk te gebaren. Uit de mouw van zijn donkerblauwe winterjas komt een behaarde arm te voorschijn met een gouden rolex. Opeens wordt ze bevangen door onrust. Ze moet nog van alles regelen: oppas voor volgende week, het grijze pak van Joris laten innemen. Nieuwe schoenen voor Joost, met die kale neuzen kan hij echt niet op de receptie verschijnen.

‘Theo heb je een pen voor me?’

De ober die net alle lege kopjes in een bak zet, grabbelt in zijn zak. ‘Hoezo, wil je me een liefdesbrief sturen?’

‘Dat had je gedacht’ lacht Mies en pakt de pen aan. ‘Gewoon een boodschappenlijstje voor de Super.’

‘Zal ik je dan ook een papiertje leveren? Je bent toch niet van plan om onze kostbare bierviltjes te gebruiken hè?’ Mies lacht wat gegeneerd.

‘Ach joh, al schrijf je er honderd vol, Heineken levert toch wel weer nieuwe.’ Theo pakt zijn bak weer op en vervolgt fluitend zijn weg. De kopjes rammelen en de theelepeltjes tinkelen op de maat. Stom. Mies kan zich wel voor de kop slaan. Ik laat me wel erg kennen, kan niet eens meer tegen een flauw grapje. Ze krabbelt snel wat woorden op het lijstje: kosteres bellen, liturgieën maken. Wie koopt de huwelijks bijbel?

De meeste gemeenteleden hebben het moeilijk met een klassiek huwelijk met alles erop en eraan. De bruidegom en zijn getuigen in jacquet, de moeder van de bruid met hoed op. Vele gasten worden verwacht. Sommigen zullen mopperen over doperse eenvoud. Anderen over de kosten die een dergelijk huwelijk met zich mee brengt. Het lijkt wel of niemand echt blij is voor Luc en Anniek, dat ze nu eindelijk gaan trouwen. Ergens is het ook wel vreemd om het zo groots te vieren. Het is toch Luc's tweede huwelijk? Anniek heeft hier al die jaren van gedroomd. Mies haalt een hand door haar haren. Kapper bellen schrijft ze op haar lijstje. Het is de bedoeling dat zij de volgende week een toespraak gaat houden om namens de gemeente het bruidspaar de huwelijksbijbel aan te bieden. Wat zal ze zeggen? Het huwelijk is een verbond, is trouw blijven. Gaan de mensen dan hun oren spitsen. Haar wangen

branden van de plotselinge overdaad aan zon. Haar vingers spelen met haar linker oorbel. Draaien het gouden knopje rond en rond. De oorbel schiet los en ligt in haar hand. Ze waren een kado van haar ouders bij haar afstuderen. In Groningen droeg ze altijd dezelfde zilveren ringen. Volgens haar vader moest ze toen, nu de ernst van des levens op haar wachtte, afstand doen van haar zigeuner uiterlijk. Mies heeft jaren geweigerd de knopjes te dragen. Ze rolt het bolletje tussen haar vingers. Het zonlicht weerkaatst flitsende stralen. Gek, ze was de hele geschiedenis weer vergeten. Had ze vanmorgen gedachteloos, aangedaan. Haar rug recht zich. De plastic rieten stoel voelt ongemakkelijk aan. Volgende week zaterdag is het huwelijk. Het wordt tijd dat ze haar toespraak gaat schrijven. De komende avonden zijn bijna allemaal bezet. Misschien is het wel lekker om zondagavond nog een keer naar de sauna te gaan. Als ze durft. Joris is toch weg. De warmte zal haar goed doen. Mies legt het geld voor de koffie op tafel. Staat op en steekt de pen gedachteloos in haar zak, samen met het viltje. Ze bukt zich om de boodschappen tas op te rapen en loopt richting supermarkt.

Op weg naar de sauna speelt de vraag een aantal keer door haar hoofd. Zouden er wel meer mensen zijn? Het is weliswaar zondagavond maar mensen gaan met dit noodweer niet gauw de weg op. Het eentonige geluid van zwiepende ruitenwissers stemt haar niet vrolijker. De ruiten dreigen voortdurend te beslaan. Met haar mouw veegt ze de voorruit schoon. Met de blower op maximaal lukt het haar om zicht te behouden. Gekkenwerk. Ze is toch zelf in de plenzende regen het huis uit gegaan en resoluut in de auto gestapt. Kwaad op Joris, die al een week in de warmte zit, conferentie in Nice met een groep mensen van kantoor. Zij mag thuis op de jongens passen, in eindeloze variaties spelletjes bedenken, koekjes bakken en voorlezen. Horendol werd ze ervan en koud. Hoeveel truien ze ook aantrekt, hoe vaak ze de kinderen ook bij zich trekt voor een knuffel. Koud tot diep in haar botten. Ze kan zich niet meer voorstellen hoe ze woensdag buiten op het terras gezeten heeft. Na die ene mooie dag was het weer totaal omgeslagen, terug naar koning winter.

Dit is de derde keer dat ze naar de sauna gaat. De gedachte aan al die blote mensen sprak haar nooit zo aan, al die blikken op haar gericht. Dat eeuwige gezeur van haar moeder, elk pondje gaat door het mondje, heeft haar in een eeuwige tweestrijd gebracht. Anke had haar een jaar of wat geleden over de streep getrokken en het viel reuze mee. Jammer, dat haar vriendin vanwege de baby niet een hele avond weg kan.

De parkeerplaats is aardig gevuld, er zijn zelfs een paar dapperen op de fiets gekomen. Mies zwiert haar tas over haar schouder, en loopt naar binnen. Er staat niemand bij de balie. Ze kan nog terug. Op dat moment zwaait de deur open en een troep lachende, kwekkende meiden van een jaar of achttien waait binnen. 'Heb je al gebeld?' vraagt een van hen. Mies schudt haar hoofd. 'Ben er ook net'. Geroutineerd vragen de meiden om een sleutel van de locker en gaan in ganzenpas naar de kleedkamer. Mies steekert er achter aan en kleedt zich schichtig om. Ze raakt voorzichtig haar borsten aan, haar tepels worden stijf. Beetje ongemakkelijk glijdt haar hand langs haar buik automatisch houdt ze haar adem in. Morgen echt beginnen met lijnen. Gelukkig heeft ze zich geschoren. Het grote gele badlaken strak om zich heen gewikkeld geeft moed. Ze kijkt om zich heen, haar oog valt op een gekalligrafeerde poster met de tien geboden voor de sauna.

Na een beetje schutterig heen en weer gelopen te hebben besluit ze te beginnen bij het kruidenbad. Dat je er je mond moet houden maakt het een goede plek om te relaxen. Ze hangt haar handdoek aan een van de haken en loopt naakt richting bad. Twee mensen zitten op al de bankjes aan de rand van het bad, ze kiest voor een hoek. Haar lichaam ontspant zich en zuigt de warmte uit het geurige water in zich op. De kabbelde klanken van New Age muziek omringen haar. Loomheid maakt zich van haar meester. Pas als ze gespetter hoort opent ze haar open op een kiertje. De man met knokig lijf, uitstekende knieën en voeten met gelige nagels klimt via het trapje omhoog. Zijn witte billen steken af tegen het loshangende bruine vel van zijn rug. De gebogen schouders zijn bedekt met een witte laag dons. Zijn vrouw drijft als een meermin midden in het bad, haar lange haren in een krans om haar heen. Zij durft, denkt Mies, echt een oud wijf met hangborsten en een bubbelbuik. Het zichtbare genot heeft iets opwindends. Ze kan haar ogen niet afwenden. De vrouw fascineert haar, een mengeling van afkeer en prikkeling. Wat is dat toch dat ik zo'n moeite heb met verwelkte vrouwenlijven, bij mannen doet het me niets. Loom tasten haar gedachten de vraag af en trekken zich weer terug.

Onwillekeurig kijkt ze omhoog als de deur opnieuw open gaat. Een waanzinnig strak, gespierd lichaam, uitbundig versierd met tatoeages, komt binnen en gaat in

de hoek tegenover haar zitten. De man laat zich met gesloten ogen onder water zakken. Mies volgt zijn voorbeeld, benen gestrekt en met een hand vastgeklemd aan de rand om niet van de bank af te glijden. Haar voeten raken een ander stel voeten. Haastig trekt ze haar benen op om ze na een poosje weer helemaal uit te strekken. De oude vrouw komt overeind, haar lichaam glinstert van de druppels en langzaam schrijdt ze naar de trap. De zeemeermin heeft benen gekregen. Weer voeten contact. Een plezierige tinteling trekt door haar lichaam. Ze laat het maar gebeuren en sluit haar ogen, glijdt zo diep mogelijk onder water. Twee voeten haken zich in de hare en trekken haar langzaam maar heel zeker naar zich toe. Een hand glijdt over haar been. Dit is onmiskenbaar een bedoeld gebaar. Mister tattoo trekt haar dicht naar zich toe en voorzichtig dringen twee onderzoekende vingers bij haar binnen. Een tel blikt ze in een paar lachende ogen. Een Venus van Milo glimlach tekent haar lippen. Haar hand gaat richting kruis. Haar vingertoppen tinkelen met plagerige beweginkjes heen en weer. Onwerkelijkheid houdt haar gevangen, snijdt haar hoofd los van haar lichaam. Beneveling brengt de stem in haar hoofd terug tot een piepend gefluister dat makkelijk het zwijgen op te leggen is. De warmte, de slepende muziek, de spanning dat er elk moment iemand binnen zou kunnen komen versterkt haar opwinding. Even piept het in haar, ik ben weer te gretig. Een hand omvat haar gezicht, zijn mond zoekt de hare. Zoenend en spelend zonder dat er nog maar een woord gezegd was. Dan fluistert hij haar in haar oor: 'kom je mee naar het Turks bad? Ga jij maar vast ik moet eerst even...' Zijn enorme, gezwollen geslacht spreekt een eigen taal. Met moeite maakt ze zich los uit de omhelzing. 'Tot zo dan'.

Buiten kijkt ze verwaasd om zich heen. Wat nu? Eerst maar scrubben. Terwijl ze haar lichaam stevig afwrijft met het roze zout, draaien haar gedachten op volle toeren. Voorzichtig spoelt ze zich af met het koude water uit de tuinslang. Eerst haar benen, dan haar armen en tenslotte heel snel even haar buik en rug. Het koude water is een weldaad voor haar verhitte huid. Even flitst de vrouw aan bron door haar hoofd, Jezus beloofde haar levend water. Zo snel als de gedachte gekomen is zo snel is hij ook weer vervlogen.

Langzaam maar heel zeker verplaatst haar lichaam zich richting het Turks bad. Binnen zijn de silhouetten van andere badgasten duidelijk te onderscheiden. Teleurgesteld zoekt ze een plekje zo ver mogelijk weg. Bij het geluid van de deur, die opengaat schiet ze overeind. Haar lover van tien minuten gaat onopvallend naast haar zitten. Er is wel erg veel ruimte tussen hen. Ze laat haar hand over de vloer glijden tot die tegen zijn dij aankomt. Haar sluipende vingers schuiven onder zijn billen en wriemelen voorzichtig. Zijn benen strekken zich zodat dat ze makkelijker zijn penis en ballen kan strelen. Intussen kijken beiden strak voor zich uit als waren ze twee wildvreemden die bij toeval naast elkaar zitten. De stoomwolken worden sterker, de laatste mensen gaan naar buiten. Mies buigt zich voorover. Ze proeft, likt en zet haar tanden in zijn vlees. Begraaft haar neus in zijn schaamhaar en snuift de natte geur op. Hij kreunt en duwt haar zachtjes opzij, haar pompende handen laten met moeite los. Ze geeft zich aan hem over, zijn eeltige vingers schuren, bespelen haar en zwepen haar op. Een moment vergeet ze waar ze is en schreeuwt het uit. De hevigheid overvalt haar, naar adem happend ligt ze als een lappenpop in zijn armen. Hij laat haar van zich af glijden op de glibberige tegels. Haar adem begint nu echt in haar keel te stokken. Hoestend staat ze op, stapte naar buiten voor een duik in het ijskoude dompelbad. Haar getatoeëerde bink blijft eenzaam achter.

Met een flinke klap belandt het pak melk op de keukentafel. ‘En nu is het uit.’ Van schrik vallen de kindermonden open. Twee paar ogen staren haar aan. ‘Mama is boos.’ Joost klinkt verbaasd. Berend duikt onder de tafel. Mies haalt haar hand door Joosts krullen. ‘Ja, mama was even boos, maar nu niet meer. Ik word doof van jullie gekibbel. Berend kom boven water, je bent geen vis.’ Gegiechel stijgt op. ‘Welles Mam, ik ben een goudvis.’ Hij kronkelt over de grond en hapt in de lucht. ‘Oh, goudvisje blijf dan maar in je kom’. Het kost Mies grote moeite om het kind niet met geweld op zijn stoel te zetten. Ze schenkt de melk in de gekleurde bekers, groen voor Joost, geel voor Berend. Haar rode beker mist een schilfer. Gedachteloos strijkt ze er met haar zachtroze gelakte nagel langs. ‘Mama’ dwingt een stem haar tot de werkelijkheid terug. ‘Ik wil hagelslag op mijn boterham en lekker veel.’

‘Da’s goed jongen, maar wel je tanden poetsen voor je naar school gaat.’ Haar geest schakelt moeiteloos terug op de automatische piloot. Haar vingers snijden de boterham zorgvuldig in stukjes en schuiven het bord opzij. ‘Alsjeblieft, netjes eten met je vork.’ Mies schudt haar haren naar achter, haar hoofd voelt loom aan door de korte nacht. Toen ze gisteravond thuiskwam, zond de televisie een schreeuwerige film uit in het verder doodstille huis. Ze had de oppas wakker moeten maken. Vanmorgen met veel zorg de tafel gedekt, schoon kleeft uit de kast gehaald. Servetten in de ring, bordje in dezelfde kleur als de beker. De zilveren kinderbestekjes. Ze bukt en trekt haar jongste zoon aan zijn stugge haar. ‘Wat eten goudvissen eigenlijk, boterhammen met pindakaas en jam?’

‘Jakkies! Met appelstroop.’ De dubbel geklapte boterham met boter en een dunne laag appelstroop verdwijnt onder tafel. De goudvis zwemt naar de uitgestoken hand en hapt toe. ‘Au’ Het brood valt op de grond. Mies steekt haar duim in haar mond en zuigt er op. Goudvis Berend hapt tevreden in zijn voer. Joost merkt niets. Mies staat op, haar stoel wankelt maar blijft staan. Ze zuigt nog steeds op haar vinger, met haar vrije hand leunt ze op de tafel. ‘Ik ga nu douchen, over vijf minuten komen jullie boven tandenpoetsen. OK?’ ‘Ja, mam’ mompelt Joost. Berend zegt niets, goudvissen praten immers niet.

De trap is bekleed met blauw tapijt. Het goedkoopste spul dat Leenbakker had. Joris vond het onzin om in een huis met kleine kinderen geld uit te geven aan dure vloerbedekking. ‘Ze lopen voortdurend zand en modder binnen’ had hij gezegd. ‘Jij blijft schoonmaken, je zult zien dat dit veel praktischer is’. Mies moet nog altijd een rilling onderdrukken als haar blote voeten de synthetische ribbels raken. Net zoals piepschuim haar kippenvel bezorgt. Snel gaat ze naar boven de badkamer in. De badstoffen kamerjas glijdt van haar schouders, pyjamabroek volgt en het jasje ploft op de grond. Ze slaapt het liefst in Joris’ pyjama’s die haar minstens een maat te groot zijn. Ze voelt zich niet prettig in kanten nachthemdjes. Vorig jaar heeft ze er een gepast toen ze een nieuwe BH nodig had. Volgens de verkoopster stond het haar enig. Even had ze overwogen om het te kopen, voor Sietse. Wat zal Uw man dat mooi vinden kweelde de verkoopster na een snelle blik op haar geringde rechterhand.

Ze draait zich naar de douchekraan en vangt haar lichaam in de spiegel. Langzaam haar ogen glijden op en neer langs het spiegelbeeld. Haar lange haren vallen over haar schouders, bedekken een deel van haar borsten, het enige mooie aan haar. Die bolle buik, vol zwangerschapsstrepen. Ze pulkt aan een puistje op haar kin. Haar gedachten schieten terug naar de vrouw het kruidenbad. Met hangtieten en een verzaakt lijf en toch zo trots. Onder de douche wrijft ze zich met de washand hardhandig schoon van haar tenen tot onder haar oksels.

De zonnestraal zoekt een weg over de vloer, laat de stofjes dansen en aait de muur. Daar spat het licht uiteen in een regenboog van kleine flonkerende kristallen. Mies bukt zich en probeert de vonkjes te vangen met haar geopende handen. Ze laat ze dansen op haar bleek witte huid. Het licht komt door een smalle spleet in de muur, een metselfout die niet is weg gepleisterd. De spierwitte muren kaatsen het licht terug. Ze rekt zich langzaam uit en gaapt. Haar lijf voelt vloeibaar aan, alsof ze zo weg kan glijden. Kronkelend over de grond door de muur naar buiten. Haar benen, enigszins afgeknelnd door haar witte sokjes, spannen zich en lopen met lome stappen naar de spleet, die de zonnestralen toelaat. Weg zijn de speelkameraadjes. Ze kijkt omhoog. Haar ogen prikken van het felle licht van de kale tl-buis aan het plafond. Het plafond is glad gestuukt net als de muren. De enige versiering bestaat uit een plankje met boeken en een foto. De foto zit vastgeklemd tussen twee glasplaten en is een beetje scheefgezakt. Twee mensen staan erop, man en vrouw. Ze lachen tegen de fotograaf. De hand van de vrouw ligt beschermend op haar buik.

Mies wrijft over haar armen. Kippenvel. Trekt haar schouders op, haar lange vlecht beweegt mee. Het hoofd bonkt onder de zware vracht van de bruine haren. Met haar voet trekt ze de stoel voor het raam, laat zich er met een plof in zakken en duwt een extra kussen in haar rug. Haar vingers blijven hangen in de vlecht, glijden langs doffe plekken waar het haar broos geworden is. Aan de punt prijkt een rood elastiekje, een beetje gerafeld maar nog elastisch genoeg. Met een ruk trekt ze het elastiek los en spant het tussen haar vingers. Met een sierlijke boog komt het projectiel op de grond neer. Met de handigheid van jarenlange ervaring trekt ze de strengen haar uit elkaar. De gespeten punten kriebelen in haar hand. Het haar golft wellustig over de leuning van de stoel. Ze nestelt zich wat dieper. De voorpoten wippen omhoog. Even hangt ze in een wankel evenwicht. De lucht staat stil. Zelfs haar ademhaling hoort ze niet meer. Pats, de poten raken de grond weer.

Mies bukt zich om haar puzzelboekje en pen op te rapen. 'Een werktuig van zeven letters eindigend op een -n.' mompelt ze. 'Wapen, nee, dat zijn te weinig letters. Slechte gewoonte dat in jezelf spreken, dame. Verticaal dan maar. Naam voor een prinses, negen letters. Marie Louise past niet, Esmeralda wel.'

De klop op de deur ontgaat haar. Pas als het piepen luider wordt kijkt ze op. 'Zo Joris is het tijd voor mijn lunch?'

'Inderdaad. Vandaag ben ik wat eerder dan anders. Orders van beneden.'

Mies lacht, maar niet van harte, strijkt ongeduldig haar haren uit haar gezicht. 'Zeg eens Joris, wat zou jij doen als je voor de dertigste keer je antwoorden uitgegumd hebt en dezelfde kruiswoordpuzzel gaat maken? Gooi je het dan in de hoek?' Het gewraakte boekje vliegt rakelings langs de deur en stuitert de trap af. 'Verdorie' mompelt ze 'dat wilde ik nou ook weer niet.'

'Kan ik U verder nog van dienst zijn?' Joris knikt en doet buigend een stap achteruit. Zijn schoenen kraken, een stukje rode sok is zichtbaar onder het onberispelijke blauwe pak. 'Vanavond staat spinaziesoep op het menu laat de kok weten.' Stijfjes verlaat hij zonder verder op of om te kijken de kamer. Ze heeft zin om haar tong uit te steken naar zijn rug maar die is al door de deur verdwenen. Ze slikt en slurpt wat speeksel naar binnen, haar lippen voelen droog. De bekende geluiden weerklinken, de holle klik van de sleutel in het slot omgedraaid. Het gekras van de oude grendel die op zijn plaats wordt geschoven. Met automatische bewegingen beginnen haar vingers de bungelende lokken te vlechten. Intussen staart ze uit het raam naar buiten. Zo ver het zicht reikt zijn er daken, een enkele keer afgewisseld met de roodbruine kruin van een boom, een krijsende meeuw en enkele spreekw of wat kibbelende mussen. Buiten ziet het er kil en nat uit. Ze duwt

het kussen, dat de harde houten bank onder het raam wat draaglijker moet maken in model. Haar nagel blijft hangen aan een draadje, ze bijt het gescheurde randje eraf en laat zich op het kussen zakken. Op haar neus kriebelt een zonnestraal. Er is steeds een moment van de dag waarop de straal precies door de kier heen komt. Dwars door de kamer en via het raam weer naar buiten. Steeds probeert ze dat moment te vangen en vast te houden. Het markeert de tijd beter dan het Zwitserse reiswekkertje op haar nachtkastje. Haar intuïtie vertelt haar dat ze ooit, als er genoeg stralen geweest zijn, haar vlecht uit het raam zal hangen en dat een prins haar zal komen redden.

Opnieuw piept de opengaande deur. Langzame, zware stappen weerklinken in de holle kamer. Mies kijkt niet op of om, laat zich nog steeds aaien door het springende licht. De oude vrouw draagt een donkerblauwe jurk. Haar benen zijn gekleed in een huidkleurige panty die in kringen om haar enkels hangt. De voeten steken in degelijk zwarte stappers. Een ketting met grote rode kralen en een bewerkt kruis, hangt om haar nek. Een wit kapje bedekt haar haren. Haar handen zijn kaal op enkele ouderdomsvlekken na. Met de scherpe blik van een vos op jacht kijkt ze naar de vlecht die als een ringslang op de grond gekruld ligt. Mies slaat haar ogen op, deze ademhaling kent ze niet, dit is Joris niet, wie staat daar? 'Jij' krijst ze en springt overeind. Met een ruk trekt ze haar hoofd naar achter, haar vlecht blijft hangen aan de leuning van de bank. Trillend van drift zet ze een stap naar voren. Ze ruikt haar haren los. De pijn in haar hoofd voelt ze niet. 'Jij vuil kreng dat je bent, mij als losprijs eisen van mijn arme verdwaasde ouders. Wat doe je hier? Mij bekijken, als een aap in Artis? Mooi niet hoor! Ik laat je niet ... ik ... ik zal je je ogen uitkrabben.' Met uitgestoken handen rent ze op de oude vrouw af. Haar vingers wit van spanning, roze nagels met scherpe witte randen vooruit. Dan blijft ze stokstijf staan, haar handen hangen in de lucht een decimeter van het gezicht van de vrouw af. Een lichte lach speelt om de verwelkte mond, een vluchtige triomf trekt in een flits onder haar oogleden door. Mies voelt zich als door een adder gebeten. Haar drift zakt door haar voeten de grond in, een lome gelatenheid kruipt omhoog.

'Denk maar niet dat ik je dat gun' sist ze uiteindelijk en draait zich om. Slapjes leunt ze tegen de vensterbank. Als wachters in gelid staan de muren om haar heen. De kale wanden worden slechts onderbroken door een armzalige boekenplank, er ligt een hoge stapel verfomfaaide puzzelboekjes naast de bijbel. Ze drukt haar verhitte gezicht tegen het koude glas van het raam. Haar adem maakt blosjes op het glas. Binnen in haar kolkt het en borrelt zwart gal naar boven.

De oude vrouw loopt naar het keurig opgemaakte bed aan de linkerkant van de kamer en gaat voorzichtig op de goudkleurige spreij zitten. Ze zwijgt als een spin die wacht tot het vliegje in haar web zal komen. Stof dwarrelt neer en staakt haar spel. Lichtkristallen doven langzaam uit, het witte tl-licht overwint. 'Hoor jij ook wat?' De stem van de oude vrouw op het bed klinkt onverwacht helder. 'Verwacht je bezoek?' Ze laat een vileine lach horen. 'Zo'n lekker mollige meid als jij zal wel vrijers zat hebben.' Mies zwijgt, ze drukt haar gezicht nog harder tegen het raam, het voelt heerlijk koel aan tegen haar brandende ogen. De lach hikt nog wat na en laat een drukkende stilte achter. Het is alsof de kamer opeens gevuld is met de lucht van zuivel. De vette kaaslucht dringt steeds dieper haar neusgaten binnen. Haar maag rommelt een luid antwoord.

Tik, tik, tik klinkt het van buiten alsof er steentjes tegen de ruit gegooid worden. Het getik klinkt opnieuw doordringender dan eerst. Nog beweegt Mies zich niet. Angst heeft een lege huls achter gelaten. De oude vrouw tilt langzaam haar benen op en strekt zich uit op het bed, haar hoofd recht op het kussen. Ze zucht en sluit haar ogen. Binnen een paar tellen komt de rustige ademhaling die met slaap gepaard gaat. Mies kijkt weg van het raam naar de gestalte op haar bed. Met een beweging die nauwelijks richting lijkt te hebben draait ze zich weer om, haar ogen

glijden langs de openstaande kamerdeur, het grauwe tapijt van de overloop en de uitgesleten traptreden en komen tot rust bij het raam. Met twee handen grijpt ze het handvat beet, draait het een slag en duwt het raam open. Frisse lucht stroomt de kamer binnen. Beneden op de grond is geen beweging te zien.

Op tafel staat haar lunch. Terwijl ze met haar ene hand de boterham naar binnen propt, schrijft ze met de andere letters in de lege horizontale vakjes van de puzzel. Een zacht snurkend geluid doet haar opkijken. De vrouw ligt op haar rug, de mond een beetje open. Mies veegt met de rug van haar hand de kruimels van haar wangen. Ze neemt een laatste teug melk en zet het glas op het lege bord. Nog een keer laat ze haar blik door de kamer gaan. Langs de wanden, het boekenplankje keurt ze geen blik waardig. Bij het zien van de foto aarzelt ze even. Dan draait ze zich resoluut om. Eerst nog wat wankelend maar allengs zekerder schrijdt ze de treden af richting voordeur. De begane grond is gevuld met keukengeluiden. Gerammel van pannen en de gedempte stemmen van de kokkin en Joris. De hal is verlaten. Er hangt een muffe lucht van natgeregende wol. Mies pakt de eerste de beste jas van de kapstok en trekt hem aan. De mouwen vallen over haar handen, voelen onplezierig klam aan. Met omgeslagen mouwen trekt ze de jas wat dichter om zich heen.

Buiten steekt ze haar handen in de zakken. Gedachteloos laat ze haar vingers gaan door de losse muntjes in de linkerzak. Vol verwondering om zich heen kijkend loopt ze de stoep af richting kruispunt. Aan de andere kant van de straat groeien doornstruiken, waartussen brandnetels zich uitgezaaid hebben. Het zwerfvuil doet naargeestig aan. Ze loopt stevig door, zuigt haar longen vol lucht en uitlaatgassen en begint hard en vals te zingen. 'Ik heb een potje met vet...' Haar voeten marcheren mee op het ritme van haar lied. Op het kruispunt steekt ze recht over en loopt door tot de kroeg op de volgende hoek. De deur, met het bordje wij zijn open, bungelend op een spijker, zwaait naar haar toe, twee mannen komen naar buiten.

'Dag mevrouw.'

Haar mond valt open, haar ademhaling komt gejaagd, ze gloeit helemaal. Ze blijft de twee gebogen ruggen in identieke regenjassen nastaren tot ze om de hoek verdwenen zijn. 'Ik besta dus echt' schreeuwt ze de vogels toe, de bomen en de daken. Steeds harder lachend tot ze bijna dubbelslaat van de pijn in haar buik danst ze over de stoep. Tot ze geen adem meer over heeft.